

Maakuntahallitus

Aika 26.02.2024 klo 08:30 - 10:58

Paikka Hybridi-kokous (Esterinportti 2 B ja Microsoft Teams-sovellus)

Käsitellyt asiat

§	Otsikko	Sivu
§ 16	Kokouksen järjestäytyminen	4
§ 17	Asiantuntijoiden läsnäolo kokouksessa	5
§ 18	Maakuntajohtajan ajankohtaiskatsaus	6
§ 19	Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenen ja varajäsenen vaihtuminen: Saara Harjula jäseneksi Tanja Remeksen tilalle ja Tanja Remes varajäseneksi Jussi Karvisen tilalle	7
§ 20	Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenen ja varajäsenen vaihtuminen: Satu Lind Harriet Lonkan tilalle ja Oskari Hyttinen Jari Ruokolaisen tilalle	9
§ 21	Maakunnan yhteistyöryhmän varajäsenen vaihtuminen: Sanna Juvonen Anu Moisio tilalle	11
§ 22	Maakunnan yhteistyöryhmän varajäsenen vaihtuminen: Tommi Laurinen Veli-Matti Uskin tilalle	13
§ 23	Jäsenen nimeäminen BSSSC- hallitukseen	15
§ 24	Lausunto rakentamislain muuttamisesta; hallituksen evästyskeskustelu	17
§ 25	Lausunto Vihdin Haimoon osayleiskaavaluonnoksesta	29
§ 26	Merialuesuunnittelun päivitysprosessin käynnistäminen	40
§ 27	Lausunto Espoo-Salo-oikoradan yleissuunnitelmasta – Espoo, Kirkkonummi, Vihti, Lohja ja Salo	43
§ 28	Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistus projektin perustaminen	52
§ 29	Johtajien antamat lausunnot	55
§ 30	Viranhaltijoiden päätökset	56
§ 31	Valmistuneet julkaisut	58
§ 32	Kokousaikataulu	59

Osallistujat

	Nimi	Tehtävä	Lisätiedot
Läsnä	Markkula Markku	Puheenjohtaja	
	Krohn Minerva	I Varapuheenjohtaja	
	Syväranta Mervi	II varapuheenjohtaja	
	Hyvärinen Reetta	Jäsen	
	Kaukola Ulla	Jäsen	
	Komulainen Pirjo	Jäsen	
	Lohikoski Pia	Jäsen	Poistui §:n 24 klo 10:32
	Kivimäki Otso	Jäsen	
	Koski Olli	Jäsen	
	Nieminen Johannes	Jäsen	Saapui §:n 18 aikana klo 8:35
	Piirtola Mikko	Jäsen	
	Saxberg Mirita	Jäsen	Saapui §:n 16 aikana klo 8:31
	Sigfrids Frida	Jäsen	
	Stranius Leo	Jäsen	
	Tikkanen Tuomas	Jäsen	
	Arajärvi Pentti	Maakuntavaltuuston pj	Saapui §:n 18 aikana klo 8:44
	Karhuvaara Arja	Maakuntavaltuuston I vpj	Saapui §:n 18 aikana klo 8:33
	Ikkela Kalle	Maakuntavaltuuston II vpj	Saapui §:n 18 aikana klo 8:48
Muu	Tuija Telén	Esittelijä	
	Paula Autioniemi	Aluesuunnittelun vastuualueen johtaja	
	Inka Tikkanen	Hallintojohtaja, pöytäkirjanpitäjä	
	Seija Elo	Viestintäpäällikkö	
	Eero Venäläinen	Aluekehittämisen vastuualueen johtaja	
	Tero Suursalmi	Lakimies	

Pöytäkirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Markku Markkula
Puheenjohtaja

Inka Tikkanen
Pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat

16 - 32

Pöytäkirjan tarkastus

Tuomas Tikkanen
Pöytäkirjantarkastaja

Ulla Kaukola
Pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan nähtävilläpito

Uudenmaan liiton verkkosivut 07.03.2024

Maakuntahallitus

§ 16

26.02.2024

Kokouksen järjestäytyminen

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 16

Esittelijän päätösesitys

Maakuntahallitus

- päättää todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi,
- valitsee kaksi pöytäkirjan tarkastajaa (Tuomas Tikkanen, Ulla Kaukola).

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Päätös

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 17

26.02.2024

Asiantuntijoiden läsnäolo kokouksessa

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 17

Tiivistelmä

Uudenmaan liiton hallintosäännön 114 § mukaan toimitella voi päättää asiantuntijan kuulemisesta yksittäisessä asiassa. Asiantuntija voi olla läsnä kokouksessa asiasta käytävän keskustelun päättymiseen asti.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää tämän kokouksen asioiden asiantuntijakuulemisista seuraavasti:

- *Lausunto rakentamislain muuttamisesta; hallituksen evästyskeskustelu; Lausunto Vihdin Haimoon osayleiskaavaluonnoksesta:*
kaavoituspäällikkö Ilona Mansikka
- *Merialuesuunnittelun päivitysprosessin käynnistäminen:*
suunnittelupäällikkö Kaarina Rautio
- *Lausunto Espoo-Salo-oikoradan yleissuunnitelmasta:*
liikennesuunnittelupäällikkö Petri Suominen (paikalla vastaamassa kysymyksiin, ei erillistä suullista selostusta)

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 18

26.02.2024

Maakuntajohtajan ajankohtaiskatsaus

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 18

Tiivistelmä

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää merkitä tiedoksi maakuntajohtajan ajankohtaiskatsauksen.

Selostus

Maakuntajohtaja esittelee kokouksessa katsauksen ajankohtaisista asioista:

- strategiset kehittämisasiat
- edunvalvontasuunnitelman tilanne
- kunta- ja sidosryhmäyhteistyön tilanne
- kansainväliset asiat
- organisaatiotarkastelun eteneminen

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä maakuntajohtajan ajankohtaiskatsauksen tiedoksi.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 19

26.02.2024

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenen ja varajäsenen vaihtuminen: Saara Harjula jäseneksi Tanja Remeksen tilalle ja Tanja Remes varajäseneksi Jussi Karvisen tilalle

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 19
901/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Helsingin yliopisto on pyytänyt nimeämään Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmään jäseneksi yhteyspäällikkö Tanja Remeksen tilalle yhteyspäällikkö Saara Harjulan ja varajäseneksi suunnittelujohtaja Jussi Karvisen tilalle yhteyspäällikkö Tanja Remeksen. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään uuden jäsenen ja varajäsenen.

Selostus

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) on kuntien, valtion sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on yhteensovittaa alueellisia kehittämistoimia.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimenpanosta (756/2021) § 19-20.

Yhteistyöryhmässä on oltava kattavasti edustettuna alueen kunnat ja maakunnan liitto, ohjelmia rahoittavat valtion viranomaiset ja muut tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot ja alueen kehittämisen kannalta keskeiset tehot kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt ja muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt.

Maakuntahallitus on nimennyt 29.11.2021 maakunnan yhteistyöryhmään alueen kuntia ja maakunnan liittoa edustavat jäsenet. Heidän toimikautensa on maakunnan liiton valtuuston toimikausi.

MYR:n kokoonpanon tulee täyttää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 momentin ehto, jonka mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Kiintiösäännös koskee erikseen sekä varsinaisia että varajäseniä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- valita maakunnan yhteistyöryhmään uudeksi jäseneksi Saara Harjulan Tanja Remeksen tilalle
- valita maakunnan yhteistyöryhmään uudeksi varajäseneksi Tanja Remeksen Jussi Karvisen tilalle.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 20

26.02.2024

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenen ja varajäsenen vaihtuminen: Satu Lind Harriet Lonkan tilalle ja Oskari Hyttinen Jari Ruokolaisen tilalle

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 20
901/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Akava ry on pyytänyt nimeämään Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmään jäseneksi Harriet Lonkan tilalle Satu Lindin (Opetusalan ammattijärjestö OAJ) ja varajäseneksi Jari Ruokolaisen tilalle Oskari Hyttisen (Insinööriliitto) jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään uuden jäsenen ja uuden varajäsenen.

Selostus

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) on kuntien, valtion sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on yhteensovittaa alueellisia kehittämistoimia.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan toimenpanosta (756/2021) § 19-20.

Yhteistyöryhmässä on oltava kattavasti edustettuna alueen kunnat ja maakunnan liitto, ohjelmia rahoittavat valtion viranomaiset ja muut tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot ja alueen kehittämisen kannalta keskeiset tehot kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt ja muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt.

Maakuntahallitus on nimennyt 29.11.2021 maakunnan yhteistyöryhmään alueen kuntia ja maakunnan liittoa edustavat jäsenet. Heidän toimikautensa on maakunnan liiton valtuuston toimikausi.

MYR:n kokoonpanon tulee täyttää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 momentin ehto, jonka mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Kiintiösäännös koskee erikseen sekä varsinaisia että varajäseniä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- valita maakunnan yhteistyöryhmään uudeksi jäseneksi Satu Lindin Harriet Lonkan tilalle
- valita maakunnan yhteistyöryhmään uudeksi varajäseneksi Oskari Hyttisen Jari Ruokolaisen tilalle.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 21

26.02.2024

Maakunnan yhteistyöryhmän varajäsenen vaihtuminen: Sanna Juvonen Anu Moisio tilalle

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 21
901/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian strateginen liittouma (3 AMK) on pyytänyt nimeämään Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmään varajäseneksi Sanna Juvosen Anu Moisio tilalle. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään uuden varajäsenen.

Selostus

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) on kuntien, valtion sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on yhteensovittaa alueellisia kehittämistoimia.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimenpanosta (756/2021) § 19-20.

Yhteistyöryhmässä on oltava kattavasti edustettuna alueen kunnat ja maakunnan liitto, ohjelmia rahoittavat valtion viranomaiset ja muut tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot ja alueen kehittämisen kannalta keskeiset tehot kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt ja muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt.

Maakuntahallitus on nimennyt 29.11.2021 maakunnan yhteistyöryhmään alueen kuntia ja maakunnan liittoa edustavat jäsenet. Heidän toimikautensa on maakunnan liiton valtuuston toimikausi.

MYR:n kokoonpanon tulee täyttää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 momentin ehto, jonka mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Kiintiösäännös koskee erikseen sekä varsinaisia että varajäseniä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään uudeksi varajäseneksi Sanna Juvosen Anu Moisio tilalle.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 22

26.02.2024

Maakunnan yhteistyöryhmän varajäsenen vaihtuminen: Tommi Laurinen Veli-Matti Uskin tilalle

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 22
901/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Etelä-Suomen AVI on pyytänyt nimeämään Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmään varajäseneksi Tommi Laurisen Veli-Matti Uskin tilalle. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään uuden varajäsenen.

Selostus

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) on kuntien, valtion sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen yhteistyöelin, jonka tehtävänä on yhteensovittaa alueellisia kehittämistoimia.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimenpanosta (756/2021) § 19-20.

Yhteistyöryhmässä on oltava kattavasti edustettuna alueen kunnat ja maakunnan liitto, ohjelmia rahoittavat valtion viranomaiset ja muut tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot ja alueen kehittämisen kannalta keskeiset tehot kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt ja muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt.

Maakuntahallitus on nimennyt 29.11.2021 maakunnan yhteistyöryhmään alueen kuntia ja maakunnan liittoa edustavat jäsenet. Heidän toimikautensa on maakunnan liiton valtuuston toimikausi.

MYR:n kokoonpanon tulee täyttää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 momentin ehto, jonka mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Kiintiösäännös koskee erikseen sekä varsinaisia että varajäseniä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään uudeksi varajäseneksi Tommi Laurisen Veli-Matti Uskin tilalle.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 23

26.02.2024

Jäsenen nimeäminen BSSSC- hallitukseen

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 23
56/07.00.04.09.00/2024

Tiivistelmä

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää nimetä Uudenmaan liiton ehdokkaan vapautuneelle paikalle Itämeren alueen yhteistyöorganisaation BSSSC:n hallitukseen.

Selostus

Baltic Sea States Subregional Co-operation eli BSSSC on Itämeren alueen aluehallintojen ja osavaltioiden yhteistyöorganisaatio, joka on perustettu vuonna 1993. BSSSC:n toimialaan kuuluvat esimerkiksi koheesiopolitiikan, älykkään erikoistumisen, merenkulun, energia- ja ilmastoasioiden, nuorisosioiden, pohjoisen ulottuvuuden, liikenteen ja kulttuurin kysymykset. Näiden osalta BSSSC on tehnyt pitkäjänteistä vaikuttamistyötä EU:n instituutioiden suuntaan. Yhteistyötahoja ovat esimerkiksi Euroopan alueiden komitea, Itämeren valtioiden neuvosto CBSS ja useat Itämeren alueen muut organisaatiot. EU:n Itämeri-strategian toteuttaminen ja siihen vaikuttaminen on keskeistä. BSSSC kuuluu myös Euroopan unionin avoimuusrekisteriin.

BSSSC:ssa on jäsenalueita kaikista Itämeren alueen valtioista sekä Norjasta. Venäjä on erotettu verkostosta vuonna 2022. BSSSC:lla ei ole jäsenmaksua, vaan sihteeristön ylläpito ja käytännön toiminnan organisointi on kulloisenkin puheenjohtajuusalueen vastuulla. BSSSC:lla on myös edustaja Brysselissä. Saksan Schleswig-Holstein on puheenjohtaja-alue vuosina 2024–2025. Uudenmaan liitto hoiti puheenjohtajuutta ja sihteeristöä vuosina 2013–2016 yhteistyössä Hämeen liiton kanssa.

Vuotuinen konferenssi on verkoston tärkein tapahtuma. BSSSC Board eli hallitus kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa läsnäolokokouksiin, ja lisäksi voi olla joitakin lyhyempiä etäkokouksia. Eri politiikkasektoreille on toisinaan perustettu työryhmiä. Nuorisoverkosto järjestää omia tapahtumia muutaman kerran vuodessa. Jokaisesta Itämeren alueen valtiosta voidaan nimetä hallitukseen kaksi jäsentä, ensisijaisesti poliitikkoedustajia. Hallituksen jäsenille voidaan sopia myös jonkin politiikkasektorin raportointitehtävä.

Uudellamaalla on perinteisesti ollut Suomen kiintiöpaikoista toinen, ja samalla kansallisen delegaation vetovastuu. Kuntaliiton koordinoima maakuntajohtajien kokous tekee muodollisen nimeämispäätöksen Suomen maakuntien puolesta. Toinen paikoista on kiertänyt eri maakuntien välillä, ja tällä hetkellä sitä pitää hallussaan Varsinais-Suomi. Uttamaata on edustanut viime vuoden loppuun saakka nyt jo eläkkeelle siirtynyt maakuntajohtaja Ossi Savolainen, ja häntä aiemmin paikalla oli maakuntahallituksen tuolloinen jäsen Hannele Luukkainen. Maakuntien välillä käydyn neuvottelun mukaan Uudenmaan liitolla on nyt mahdollisuus nimetä hallitukseen uusi henkilö.

Asian tausta

Hallintosäännön 16 § 2 mom. 3. kohdan mukaan maakuntahallitus nimeää edustajat eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimiin ja antaa tarvittaessa heille ohjeita liiton kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin; maakuntahallitus voi siirtää toimivaltaansa maakuntajohtajalle.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus

- ehdottaa Uudenmaan liiton edustajaa BSSSC:n hallituksen jäseneksi.
- toteaa antavansa liiton edustajalle matkamääräykset kokouksiin erikseen.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Eero Venäläinen
Asiantuntija Janne Tamminen

Käsittely:

Maakuntahallituksen puheenjohtaja Markku Markkula ehdotti asian jättämistä pöydälle. Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti yksimielisesti jättää asia pöydälle.

Maakuntahallitus

§ 24

26.02.2024

Lausunto rakentamislain muuttamisesta; hallituksen evästyskeskustelu

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 24
6/03.00.00/2024

Tiivistelmä

Vuonna 2023 hyväksyttyä rakentamislakia on tavoitteena korjata ennen kuin se tulee voimaan 1.1.2025. Muutoksia esitetään yhteensä 19 rakentamislain pykälään.

Lausunnossa kiinnitetään erityistä huomiota pykäliin, jotka koskevat rakennusten vähähiilisyyttä (38 §), puhtaan siirtymän sijoittamislupaa (43a §), purkamisluvan edellytyksiä (56 §), rakentamisluvan käsittelyaikatakuuta (68 a §), päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuuta (95§) ja poikkeamislupaa (57 § 3 mom.). Lausunnossa esitetään em. pykälien osalta riittäviä siirtymäaikoja, pykälien ja perustelujen tarkentamista, sekä valmistelun aikaisän tarpeellisuutta. 68 a § ja 57 § 3 momentti esitetään poistettavan.

Alkuperäinen maankäyttö- ja rakennuslaki on pilkottu neljään eri lakiin. Lausunnossa todetaan, että rakentamislain muuttamista ei voi käsitellä irrallaan muista samaa alueidenkäytön ja rakentamisen kokonaisuutta koskevista laeista ja lainsäädäntöuudistuksista, jotka kaikki kuuluvat saman alkuperäisen maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistukseen. Siksi lausunnossa otetaan kantaa lakiuudistuskokonaisuuteen nyt muutettavana olevia rakentamislain pykälää laajemmin. Lakivalmisteluun tarvitaan aikaisä, jotta eri osauudistukset voidaan valmistella huolellisesti, varmistaa eri lakien yhteensopivuus ja se, että lopputulos kokonaisuutena on vaikutuksiltaan positiivinen verrattuna nykytilaan.

Koska on kyseessä merkittävä lausunto, on asiassa syytä käydä hallituksen evästyskeskustelu ja viimeistellä lausunto sen pohjalta. Valmis lausunto tuodaan hallitukselle hyväksyttäväksi erikseen.

Asian vireilletulo

Ympäristöministeriö on 10.1.2024 pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä rakentamislain muuttamisesta. Lausunnon määräaika on 5.3.2024. Lausunnon antamiselle on pyydetty viikko lisäaikaa.

Asian tausta

Vuonna 2000 voimaan tullutta Maankäyttö- ja rakennuslakia (MRL) on uudistettu vuosien 2021 ja 2023 välisenä aikana. Uudistuksen seurauksena MRL:sta irroitettiin rakentamislaki omaksi kokonaisuudekseen ja päätettiin maankäyttöä koskevan osuuden nimen muuttamisesta alueidenkäyttölainsäädäntöksi. Nämä muutokset hyväksyttiin huhtikuussa 2023 ja niiden on määrä tulla voimaan 1.1.2025. Alueidenkäyttölain muuttamisen valmistelu on käynnistetty syksyllä 2023, ja joulukuussa 2023 on käynnistetty myös kahden muun maankäyttö- ja rakennuslaista irroitettavan kokonaisuuden, yhdyskuntakehittämislain ja yhdyskuntarakentamislain, valmistelu.

Tämä lausunto koskee rakentamislain nk. ”korjaussarjaa”, eli muutoksia, joita halutaan muutettavaksi jo hyväksytyssä rakentamislaisissa, ennen kuin se tulee voimaan vuoden 2025 alusta. Hallitusohjelmassa on linjattu, että rakentamislakia korjataan siten, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy ja päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Lisäksi lakiin määritellään rakentamislupien käsittelyaikataulu.

Tämä rakentamislain muutos eli ”korjaussarja” koskee yhteensä 19 rakentamislain pykälää, kolmea alueidenkäyttölain pykälää, yhtä ympäristönsuojelulain pykälää, sekä yhtä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain pykälää.

Rakentamislain nojalla annettavien asetusten valmistelu on vielä kesken. Myös asetusten on määrä tulla voimaan 1.1.2025.

Ehdotus lausunnoksi (evästyistä varten)

Lausunto jakautuu kolmeen kokonaisuuteen:

1. Yleisiä näkemyksiä liittyen rakentamislain muuttamiseen (nk. korjaussarja) osana laajempaa alueidenkäytön ja rakentamisen lainsäädännön uudistamista
2. Näkemyksiä rakentamislain muuttamisen lähtökohdista ja periaatteista
3. Huomiot koskien muutettavia rakentamislain pykäläiä

1. Yleisiä näkemyksiä liittyen rakentamislain muuttamiseen (nk. korjaussarja) osana laajempaa alueidenkäytön ja rakentamisen lainsäädännön uudistamista

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) on pilkottu tai pilkotaan uudistuksissa useaksi erilliseksi laiksi (rakentamislaki, alueidenkäyttölaki, yhdyskuntakehittämislaki ja yhdyskuntarakentamislaki), joita valmistellaan eri prosesseissa eriaikaisesti. Näistä rakentamislain korjauspakettia koskeva hallituksen esitys on nyt lausunnoilla ja alueidenkäyttölaki on valmisteilla, mutta yhdyskuntakehittämislain ja yhdyskuntarakentamislain valmistelu on vasta alkuvaiheessa. Kokonaisuuden kannalta keskeiset asetukset puuttuvat kokonaan. Samaan aikaan on lisäksi käynnissä valtionhallinnon kokonaisuudistus sekä yhä suuremmin Suomen lainsäädäntöön ja käytäntöihin vaikuttavaa EU-sääntelyn valmistelua.

Rakentamislain muuttamista ei pidä käsitellä irrallaan muista samaa alueidenkäytön ja rakentamisen kokonaisuutta koskevista laeista ja lainsäädäntöuudistuksista. Eri lakien yhteentoimivuus vaikuttaa siihen, saavutetaanko kullekin osauudistukselle ja uudistuskokonaisuudelle asetetut tavoitteet ja paraneeko tilanne kokonaisuutena verrattuna nykytilanteeseen.

Hallitusohjelmaan kirjatusta tavoitteista uudistettaville laeille moni on tärkeä ja oikeansuuntainen, mutta saavutetaanko tavoitteet ehdotetuilla pykälillä? Käynnissä olevan alueidenkäyttölain uudistuksen tavoitteena on muun muassa edistää kaavoituksen sujuvuutta, hyvää elinympäristöä, kaupunkien ja kuntien kasvua, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä sekä Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Rakentamislain korjaussarjalla tavoitellaan mm. byrokratian vähenemistä. Rakentamislain ja alueidenkäyttölain yhteentoimivuudella on suuri merkitys näiden tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Sääntelyn repaleinen ja eriaikainen valmistelu on johtanut uudistuskokonaisuuden ja uudistusten kokonaisvaikuttavuuden

hämärtymiseen. Erillisten säädösten vaikutuksia ei ole arvioitu, puhumattakaan kokonaisuuden yhteisvaikutusten arvioinnista – tätähän ei edes voi vielä tehdä eri osasten keskeneräisyydestä johtuen. Myöskään aluehallinnon kokonaisuudistuksen vaikutuksia alueidenkäytön ja rakentamisen prosesseihin ei vielä pystytä arvioimaan.

Onkin merkittävä riski, että hajautunut valmistelu ja puuttuva kokonaisvaikutusten arviointi johtavat siihen, että kokonaisuus on epäjohtonmukainen eikä toimi tavoitteidensa mukaisesti – ja uudistukset niille asetetuista sujuvoittamistavoitteista huolimatta päinvastoin hankaloittavat, sekavoittavat ja hidastavat prosesseja ja lisäävät byrokratiaa. Vaarana on, että sekä viranomaisten että hallintotuomioistuinten työmäärä lisääntyvät ja prosessien sujuva eteneminen ja ennakoitavuus heikkenevät, kun uudistuksiin tarvittavat lisäresurssit puuttuvat.

Lakivalmisteluun tarvitaan aikalisä, jotta eri osauudistukset voidaan valmistella huolellisesti, riittävässä vuorovaikutuksessa kuntien ja asiantuntijoiden kanssa, sekä varmistaa eri lakien yhteensopivuus yhteisvaikutusten arvioinnilla.

Uudenmaan liitto on ollut koko MRL:n uudistamisen ajan huolissaan siitä, että lakiuudistuksilla eri tavoin heikennetään suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen alueidenkäytön suunnittelun ja kehittämisen merkitystä. Huoli ei vaikuta olleen aiheeton. Alueidenkäytön suunnittelu on yksi keskeinen työkalu maakunnan ja sen alueiden elinvoimaisuuden edistämisessä. Sen avulla mm. luodaan mahdollisuuksia elinkeinotoiminnoille, työvoiman saatavuudelle, liikenteelle ja energialle - ympäristö ja asukkaat samalla huomioon ottaen.

Sen sijaan, että erilaisille toiminnoille luotaisiin tai varmistettaisiin sijoittumisen edellytykset suunnitelmallisesti ja etupainotteisesti kaavoituksen kautta, tuntuu käynnissä olevien lakiuudistusten punaisena lankana sen sijaan olevan lähestymistapa, jossa lähtökohtana ovat yksittäisten hankkeiden sijoittaminen ja toteuttaminen erilaisia poikkeus- ja ohituskaistoja käyttäen - ei enää erilaisten maankäyttömuotojen muodostaman kokonaisuuden suunnitelmallinen hallinta ja kehittäminen ja kestävyysnäkökulmien (ympäristö, talous, ihminen) yhtäaikainen huomioon ottaminen kaavoittamalla.

Lakiuudistusten kokonaisuus murentaa kaavoituksella ja muulla alueiden suunnitelmallisella kehittämisellä luotavaa pitkän aikavälin vakautta: toimintaympäristön ennakoitavuutta ja suunnittelujärjestelmän luotettavuutta ja logiikkaa. Kaavoitus voidaan nähdä pitkän aikavälin sopimuksena alueen käyttämisestä. Jatkossa näiden sopimusten pitävyyttä heikennetään lainsäädäntöä uudistamalla. Toimintaympäristön vakaus ja ennakoitavuus nostetaan toistuvasti tärkeimmiksi vetovoimatekijöiksi, kun ulkomaisia investointeja halutaan houkutellessa Suomeen. Kun investointien toimintaympäristön vakautta ja ennakoitavuutta näin murennetaan, on merkittävä riski, että Suomen houkuttelevuus investointikohteena heikkenee.

Samaan aikaan valmisteltavien rakentamislain korjaussarjan, 1.1.2025 voimaan tulevan rakentamislain ja esitettyjen alueidenkäyttölain muutosten keskeinen ongelma yhteisvaikutusten osalta liittyy siihen, että alueidenkäytön suunnittelun johdonmukaisuus muuttuu merkittävästi. Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän ydinajatus on ollut se, että merkittävien hankkeiden toteutusmahdollisuudet, sijainti ja vaikutukset, sekä vuorovaikutus ratkaistaan kaavoituksen keinoin. Vähemmän merkittävät hankkeet on sen sijaan voinut toteuttaa kevyemmin menettelyin luvituksen keinoin.

Nyt tämä logiikka nyrjähtää, jos uuden rakentamislain myötä ympäristövaikutuksiltaan merkittävätkin hankkeet, esimerkiksi vetylaitokset, akkutehtaat tai jalostavan teollisuuden laitokset (eli nk. puhtaan siirtymän tietyt hankkeet) voidaan toteuttaa ilman kaavallista kokonaistarkastelua pelkällä sijoittamisluvalla. Muut vastaavan kokoluokan teolliset hankkeet ja esimerkiksi ympäristövaikutuksiltaan huomattavasti vähämerkityksellisemmät pientaloalueet tms. vaativat kuitenkin jatkossakin toteutuakseen kaavan.

Esitetty muutos rikkoo suunnittelujärjestelmän johdonmukaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden ja asettaa jatkossa kyseenalaiseksi kaavoituksen ja esimerkiksi osallistamisen merkityksen ylipäättään. Jos puhtaan siirtymän merkittäville hankkeille ja teollisuusalueille myönnetään esitetynlainen kevyt menettelytapa (sijoittamislupa), on ennakoitavissa, että samaa käytäntöä laajennetaan vähitellen muihinkin uusiin käyttötarkoituksiin.

Mikäli kaavoituksesta siirrytään yhä enenevässä määrin tähän poikkeamisten ”normalisointiin”, kunnat myös menettävät mahdollisuuden solmia maankäyttösopimuksia ja saada näin muutoksesta johtuvasta arvonnoususta sopimuskorvausta. Maankäytön aiheuttama arvonnousu ja sikäli vastaavasti kunnille muutoksesta aiheutuva taloudellinen menetys on merkittävä.

Uudenmaan liitto katsoo, että kaavoituksen merkitystä maankäytön ohjauksessa ei tule heikentää. Voimakkaasti kasvavalla metropolimaakunnalla Uudellamaalla on erityisen tärkeää, että maankäyttöä kehitetään suunnitelmallisesti, hallitusti ja pitkäjänteisesti, jotta sekä elinkeinoilla, asumisella että ympäristöllä säilyvät elin- ja kehittymismahdollisuudet.

Hallitsematon kehitys ei ole kenenkään etu: muutama yksittäinen asumus voi estää puhtaan siirtymän miljoonainvestointeja, jos tilaa ja suojavyöhykkeitä vaativille teollisuuslaitoksille ei enää jatkossa hajakentämisen hallinnan vaikeutuessa löydy riittävästi vapaata aluetta. Ja toisinpäin ajateltuna – naapuritontille ilman vuorovaikutteista kaavaprosessia nouseva akkutehdas saattaa heikentää lähiasukkaiden elinympäristön viihtyisyyttä merkittävästi ja heikentää mm. maanomistajan tontin arvoa.

Perustavanlaatuiset muutokset lainsäädännössä johtavat siihen, että **sekä suunnittelussa että hallintotuomioistuimissa tulee kulumaan vuosia, kenties kymmenenkin vuotta, ennen kuin uudentyyppisen lainsäädännön soveltamiskäytännöt ja juridinen tulkinta vakiintuvat.** Hankkeiden etenemiseen saattaa tulla vuosien viive, kun harkintaa tehdään muuttuneessa tilanteessa. Lakimuutosten tarpeellisuutta arvioitaessa ja hankkeiden toteuttamisaikatauluja asetettaessa myös tämä kannattaa ottaa huomioon – viekö lakimuutos tilannetta niin selkeästi nykyistä parempaan suuntaan, että se kannattaa syntyvästä epävarmuudesta ja aiheutuvista viiveistä huolimatta tehdä.

Rakentamislaisissa ja sen korjaussarjassa (sekä alueidenkäyttölakiin esitetyissä muutoksissa) on **elementtejä, jotka heikentävät kuntien itsemääräämisoikeutta.** Laissa määriteltyjen tiukkojen määräaikaisten prosessien sijaan kunnille tulisi jättää riittävästi liikkumavaraa itse määritellä kunnan kannalta tehokkaimmat tavat hoitaa lupa- ja kaavoitusaloitekysymyksiä. Tämänhetkisten alueidenkäyttölain kirjausten nojalla on esimerkiksi mahdollista tehtailla kiusaamismielessä rajaton määrä kaavoitusaloitteita, jotka kaikki kunnan on käsiteltävä asianmukaisesti päättävissä elimissään (lautakunta, valtuusto tms.) tietyn määräajan puitteissa. Tällainen tilanne voi halvaannuttaa koko

organisaation, kun resursseja perustyöhön, eli kunnan suunnitelmallisen kehittämisen edistämiseen ja siihen liittyvään päätöksentekoon, ei ole.

Toinen kuntien itsemääräämisoikeutta merkittävästi heikentävä pykälä on rakentamislain 57.3§, joka koskee käyttötarkoituksen muuttamista. Kyseisestä pykälästä ei ole missään vaiheessa järjestetty minkäänlaista vuorovaikutusta kuntien tai muiden asiantuntijoiden kanssa, vaan se lisättiin rakentamislakiin ympäristövaliokunnan käsittelyssä. Nytkään ko. pykälä ei sisälly niihin rakentamislain korjaussarjan pykäliin, joista pyydetään lausuntoa. Kunta on voinut tähän asti myöntää harkintansa mukaan luvan poikkeamiselle asemakaavan mukaisesta käyttötarkoituksesta. Jatkossa poikkeamisluvan epääminen tulee olemaan kunnalle merkittävästi nykyistä hankalampaa, sillä lakiin kirjatut edellytykset luvan myöntämiselle ovat varsin kattavat ja jättävät kunnalle vain vähän harkintavaraa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asumista alkaa enenevissä määrin syntyä alueille, jotka kunnan pitkäjänteisessä suunnittelussa on varattu esimerkiksi elinkeinojen tai teollisuuden tulevaan kehittämiseen. Asumisen sijoittuminen tämän tyyppisille alueille tulee jatkossa rajoittamaan tai estämään elinkeinotoimintojen kehittämistä.

Uudenmaan liitto katsoo, että lukuisissa selvityksissä hyvin toimivaksi todetun alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän rapauttaminen eri lakiuudistusten kautta toimii kaiken kaikkiaan edistämis- ja sujuvoittamistavoitteita vastaan, ja voi estää myös puhtaan siirtymän hankkeiden nopeaa etenemistä. Kaavoituksen ja hankkeiden sujuvaa etenemistä voidaan sen sijaan edistää lupakäytäntöjen kehittämisen kautta. Parhaillaan käynnissä oleva valtionhallinnon lupaviranomaisten uudelleen järjestely perustuu hallitusohjelmaan. Hallintouudistuksen kautta voisi olla paremmat mahdollisuudet kehittää ja nopeuttaa puhtaan siirtymän hankkeisiin liittyvää luvitusta ilman, että alueidenkäytön suunnittelun toimivuutta heikennettäisiin. Rakentamista ja alueidenkäyttöä koskevan lainsäädännön selkeä kytkentä aluehallinnon uudistukseen tulee tiedostaa ja ottaa huomioon, jotta kokonaisuuden toimivuus voidaan varmistaa.

2. Näkemyksiä rakentamislain muuttamisen lähtökohdista ja periaatteista

Keskeinen ongelma lainvalmistelussa liittyy rakentamislain korjauspaketin prosessiin ja muutosten toteuttamisen lähtökohtiin. Esityksessä todetaan, että korjauspaketin lähtökohtana on toteuttaa hallitusohjelman kirjauksia. Hallitusohjelman kirjaus sellaisenaan ei kuitenkaan ole riittävä perustelu lakimuutokselle, vaan pykälät vaativat aina taustalleen selkeät perustelukirjaukset. Ylipäättään lainsäädäntöön tehtävien muutosten taustaksi tulee esittää selkeä näkemys siitä, mitä lailla käytännössä halutaan muuttaa, miksi ja miten.

Lisäksi muutosten harkinnan tukena tulisi olla myös vuorovaikutusta ja laajempaa näkemystä muutosten tarpeellisuudesta ja merkityksestä. Lakimuutosten perustelutekstit ovat keskeisessä asemassa, kun lakitekstiä käytännössä tulkitaan ja sovelletaan. Puutteelliset perustelut aiheuttavat ongelmia viimeistään siinä vaiheessa, kun hallintotuomioistuimet käyttävät perusteluita tukena omassa harkinnassaan.

Rakentamislain muutosten keskeisiä tavoitteita on sujuvuuden lisääminen, byrokratian vähentäminen, valitusoikeuden selkeyttäminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Esitetyssä muodossa jää epäselväksi, voidaanko uudistukselle asetettuja tavoitteita saavuttaa.

Uudenmaan liitto vaatii, että lakiuudistuksiin otetaan aikalisä ja samaan aikaan laadittavien lakien huolelliseen yhtäaikaiseen valmisteluun varataan riittävästi aikaa. On varmistettava, että MRL:stä neljään eri lakiin jakautuva sääntely toimii yhteen tarkoituksenmukaisella, tavoitteita toteuttavalla ja positiivisia kokonaisvaikutuksia luovalla tavalla suunnittelua sujuvoittaen, ei järjestelmää ja käytänteitä rikkoen, sekavoittaen ja jäykistäen.

Se, että lakiuudistuskokonaisuudella saavutetaan positiivisia vaikutuksia voidaan varmistaa vasta siinä vaiheessa, kun kaikkien kokonaisuuteen liittyvien lakien ja niihin liittyvien asetusten valmistelu on edennyt riittävän pitkälle.

Yksittäisten lakiuudistusten ei pidä edetä, ennen kuin saadaan varmuus siitä, että uudistukset kokonaisuutena parantavat tilannetta suhteessa nykytilanteeseen. **Nykytilannetta heikentävää lainsäädäntökokonaisuutta ei tule hyväksyä.**

3. Huomiot koskien muutettavia rakentamislain pykälä

38 § rakennuksen vähähiilisyys

Pykälän säädöksiä on muutettu korjaussarjassa siten, että siinä luetellaan rakennustyyppikohtaisesti, mitä uusia rakennuksia vähähiilisyystavoitteet koskevat. Ehdotuksessa on luovuttu erillispientalojen ja laajamittaisesti korjattavien rakennuksien osalta ilmastaselvityksen laatimisvelvoitteesta. Kyseisestä säädöksestä ei ole saatu soveltamisen kautta vielä kokemuksia.

Säädöksen soveltamiseen liittyvät olennaisesti sitä koskevat asetukset, joita ei ole vielä laadittu, eikä niistä ole saatu nähtäville edes luonnosversioita. Näin ollen on mahdotonta lausua kyseisestä pykälästä tarkemmin, ennen kuin on nähtävissä säädösten ja asetusten muodostama kokonaisuus.

Ottaen huomioon, että rakennusten vähähiilisyyttä koskeva asetus on tulossa voimaan samaan aikaan rakentamislain kanssa, jää kunnille hyvin vähän aikaa valmistautua asetuksen tuomiin velvollisuuksiin koskien rakennusten hiilijalanjälkien raja-arvoja, vähähiilisyyden arviointimenetelmiä ja tietoja, sekä ilmastaselvitysten laatimista ja päivittämistä. **Uudenmaan liitto huomauttaa, että tämä pykälä vaatii riittävän siirtymäajan, jotta kunnilla olisi riittävästi aikaa valmistautua sen asettamiin vaatimuksiin.**

43 a § Puhtaan siirtymän sijoittamislupa

Pykälä mahdollistaa puhtaan siirtymän teollisuushankkeen alueidenkäytöllisten edellytysten tarkastelun pelkällä sijoittamisluvalla ilman asemakaavaa tai sellaista yleiskaavaa, jossa on määrätty sen käyttämisestä rakentamisluvan myöntämisen perusteena. Pykälään on listattu teollisuushankkeet, joita säädös koskee. Näihin eivät kuulu aurinko- tai tuulivoimalaitokset, kiertotalouden laitokset tai pienydinvoima, mutta esimerkiksi vetylaitokset ja akkutehtaat kuuluvat pykälän piiriin.

Uudenmaan liitto toteaa, että puhtaan siirtymän hankkeiden toteuttamisen edistäminen on tärkeää, mutta näkee ongelmia pykälän mahdollistamassa tavassa edetä ilman kaavallista tarkastelua, sekä riittävää vuorovaikutusta ja kuulemistä. Puhtaan siirtymän sijoittamislupa on suunnittelujärjestelmään tuotu uudenlainen lupainstrumentti, jonka vaikutuksia ei ole arvioitu riittävällä tavalla ja joka vaikuttaa muuttavan

suunnittelujärjestelmän logiikkaa perustavanlaatuisesti. Esitetty pykälä vaikuttaakin laaditun ilman laajempaa, kokonaisuuden huomioon ottavaa harkintaa ja vaikutusten arviointia. Ottaen huomioon miten merkittävästä uudesta säädöksestä on kyse, jäävät pykälän perustelut hyvin niukoiksi ja epäselviksi.

Pykälän tulkintaan liittyy huomattava epäselvyyttä. Puhtaan siirtymän sijoittamislupa vaikuttaa olevan ikään kuin suunnitelutarveratkaisun ja asemakaavan välimuoto. Puhtaan siirtymän hanke ei ole kaava, mutta sen vaikutukset tulee arvioida vastaavasti kuin kaavan vaikutukset arvioidaan. Todettakoon, että pykälässä mainittu kaavoitukseen liittyvä alueidenkäyttölain 9 § (*Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa*) mukainen vaikutusten arviointi ei muotoilultaan sovi tällaiseen suppeampaan hanketyypiseen tarkasteluun.

Verrattuna kaavoihin, ei puhtaan siirtymän sijoittamislupaan liity kaavoilta edellytettyä vuorovaikutusta ja kuulemista. Tämä on osallistumismahdollisuuksien turvaamisen kannalta ilmeinen puute. Esityksessä ei ole myöskään tuotu esille puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskevaa muutoksenhakumahdollisuutta. Näin merkittäviin hankkeisiin ja maankäytön muutoksiin tulee sisältyä riittävä vuorovaikutus, kuuleminen ja valitusoikeus, jotta osallisten ja maanomistajien oikeudet toteutuvat. Myös suhde YVA-lainsäädäntöön jää pykälässä epäselväksi.

Säädös aiheuttaa perustavanlaatuisen epäsuhdan ja epäoikeudenmukaisuuden suunnittelujärjestelmään. Kaavoituksen tarkoitus on ratkaista ja yhteensovittaa erilaiset maankäytön intressit, ohjata tarkempaa suunnittelua ja toteutusta ja valvoa yleisen edun toteutumista – erityisesti silloin, kun ympäristövaikutukset ovat merkittäviä. Teollisuushankkeita tai -alueita ei ole voinut aikaisemmin toteuttaa ilman kaavallista tarkastelua ja vuorovaikutusta. Nyt kuitenkin puhtaan siirtymän merkittäville teollisuushankkeille annetaan etuoikeus edetä ilman kaavaa, vaikka volyymeiltään ja ympäristövaikutuksiltaan vastaavat muut laitokset tai muu paljon vähäisempikin maankäyttö edellyttävät jatkossakin kaavaa. Tämä on merkittävä poikkeama suunnittelujärjestelmässä, jonka tavoitteena on luoda edellytykset hyvälle elinympäristölle, edistää kestäväää kehitystä, turvata suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus sekä avoin tiedottaminen. Pykälä rapauttaa suunnittelun merkityksen sekä järjestelmän johdonmukaisuuden ja oikeudenmukaisuuden, kun esimerkiksi pientaloalue vaatii jatkossakin kaavan ja vuorovaikutusta, mutta esimerkiksi vihreän metaanin laitos ei.

Kaavoituksen keinoin luodaan alueidenkäyttöön ja lupaprosessien taustalle vakautta ja ennustettavuutta. Maankäytön kehitysnäkymät on voinut nähdä kaavoista ja sitä kautta on ollut mahdollista esimerkiksi arvioida, ovatko edellytykset oman hankkeen toteuttamiselle olemassa. Alueidenkäytön suunnittelun luoman vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön kautta Suomi on näyttäytynyt investointien kannalta houkuttelevana. Oletettavasti lakiuudistusten vaikutukset eli maankäytön lisääntyvä epävarmuus, suunnittelujärjestelmän epäloogisuus ja näistä seuraava sekavuus ja ennakoimattomuus voivat elinvoimaan ja ilmastoon liittyvien tavoitteiden vastaisesti päinvastoin heikentää puhtaan siirtymän investointihalukkuutta Suomeen ja Uudellemaalle. Riskinä on, että juuri päinvastoin kuin tavoitteena oli, järjestelmä sekavoituu, lopputuloksen ennustettavuus heikkenee ja kokonaiskäsittelyajat luvituksessa ja muutoksenhaussa pidentyvät, varsinkin kun uudistusten vaatimat mittavat lisäresurssit puuttuvat kunnissa ja oikeuslaitoksissa.

Uudenmaan liitto esittää, että uudelle valtionhallinnon lupaviranomaiselle määritellään selkeä, merkittävä rooli puhtaan siirtymän hankkeiden edellyttämissä lupaprosesseissa. Viranomaisten välisen yhteistyön kehittämisen kautta on mahdollisuuksia sujuvoittaa ja nopeuttaa puhtaan siirtymän hankkeisiin liittyvää luvitusta – ei murentamalla hyvin toimivaksi todettu alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä ja luopumalla sen keskeisistä periaatteista. Jatkossakin mittaluokaltaan teollisten ja vaikutuksiltaan merkittävien teollisuuslaitosten sijoittamisen perustana tulee olla kaavoitus selvityksineen, vaikutusten arvioineen ja vuorovaikutusmenettelyineen.

Tämä on kaiken kaikkiaan hyvin haastavasti asemoitava säädös, joka vaatii tulkinnan selkeyttämistä ja pykälän tarkistamista. Uudenmaan liitto esittää, että 43 a pykälän osalta otetaan aikalisä, ja harkitaan pykälän välttämättömyys puhtaan siirtymän hankkeiden edistämisen kannalta uudelleen. Jatkovalmistelun yhteydessä voisi olla aiheellista harkita, olisiko puhtaan siirtymän hankkeiden yhteydessä mahdollista soveltaa vastaavatyypistä sääntelyä, kuin mitä tuulivoimalle on säädetty (tuulivoimarakentamista ohjaava tuulivoimayleiskaava). Tällöin saataisiin ratkaistua myös sijoittamislupaan nyt liittyvä riittämätön vuorovaikutus, riittävän laaja vaikutusten arviointi ja valitusoikeus. Liitto esittääkin, että puhtaan siirtymän sijoittamisluvan tarpeellisuus ratkaistaisiin osana alueidenkäyttölain uudistusta.

56 § Purkamisluvan edellytykset

Purkamislupaa koskevan pykälän tavoitteet ovat purkamisen edellytyksiä helpottavia ja mahdollistavat rakennusten purkamisen nykyistä laajemmin. Pykälä on muotoiltu siten, että tilanteessa, jossa purkaminen johtaa purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen, muun kuin suojellun rakennuksen saa purkaa aina, jos yksi edellytys kolmesta täyttyy (*1. rakennus sijaitsee kunnassa, jossa rakennukset ovat menettäneet suurimman osan arvostaan, 2. rakennukselle ei ole enää osoitettavissa käyttötarkoitusta; tai 3. rakennuksen kunto ja korjausmahdollisuudet ovat huonot*). Eduskunnan hyväksymässä rakentamislaisissa purkamisluvan myöntämisen kannalta oli merkitystä sillä, että purkaminen johtaa *merkittävään* purkumateriaalien uudelleenkäyttöön tai kierrättämiseen. Sana merkittävä on nyt poistettu.

Uudenmaan liitto toteaa, että ilmastotavoitteiden kannalta ensisijaisena tavoitteena tulisi olla olemassa olevan rakennuskannan vaaliminen, säilyttäminen ja hyödyntäminen. Pykälä ei kannusta olemassa olevan rakennuskannan vaalimiseen ja hyödyntämiseen, mikä monessa tapauksessa olisi ilmastovaikutuksiltaan kestävämpi ratkaisu kuin helpotettu purkaminen. Pykälä ei myöskään vahvasti velvoita purkumateriaalien uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Pykälä ei näin ollen edistä ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Rakennusten purkamista ei voi kokonaan välttää, mutta olisi toivottavaa, että purkamiselle määritellään aina tarvittavat, asianmukaiset ja riittävät perustelut. Perusteluina voisi olla esimerkiksi osoitus siitä, ettei rakennukselle löydy käyttötarkoitusta tai että rakennuksen korjaaminen ei ole kustannustehokasta, tai että purkaminen edesauttaa yhdyskuntarakenteen tehostamisella tavoiteltavien ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Pykälässä todetaan, että rakennuksen saa purkaa, jos kaava, joka ei ole vanhentunut, sallii purkamisen. Maininta kaavan vanhentuneisuudesta on

ongelmallinen, eikä perusteluista ilmene, miten kaavan vanhentuneisuus tulkitaan. Perusteluissa ei myöskään kuvata menettelyä rantakaavojen osalta eikä sitä, kuka tai miten määritellään rakennusten arvон alentuminen. **Tulkintaa näiden osalta on syytä tarkentaa.**

Uusi pykälä antaa kunnanvaltuustolle luvan myöntää asemakaavalla suojellun rakennuksen purkamiseen, jos rakennus on kunnan omistuksessa. Rakentamislain korjaussarjan yhteydessä esitetään myös valitusoikeuksiin liittyviä rajoituksia mm. ELY-keskusten ja museoviranomaisten osalta (rakentamislain korjaussarjan valitusoikeuksia rajoittavat pykälät 179 §, 181 §, 182 § ja 183 §). Yhdessä näiden rajoitusten kanssa purkamisluvan myöntämisedellytysten helpotukset voivat merkittävästi heikentää rakennettuun ympäristöön liittyvien arvojen huomioon ottamista erityisesti paikallisesti merkittävien arvojen osalta. Rakennusten omistuspohja tai korjauksen hinta voivat vaikuttaa kulttuurihistoriallista arvoa enemmän purkamiseen.

Uudenmaan liitto toteaa, että pykälän muotoilua tulee tarkistaa kierrätyksen velvoittavuuden osalta. Esitys ei sisällä purkamisluvan osalta lainkaan vaikutusten arviointeja. Esitys on näiltä osin puutteellinen ja vaatii täydentämistä. Vaikutusten arvioinnissa tulisi arvioida myös 56 §:n suhde rakentamislain 140 §:ään, joka koskee rakennuksen kunnossapitoa, sekä yhteisvaikutukset rakentamislain korjaussarjan valitusoikeuksia rajoittavien pykälien 179 §, 181 §, 182 § ja 183 § kanssa.

68 a § Määräaika rakentamislupahakemuksen käsittelylle ja seuraamukset määräajan laiminlyönnistä

Rakennusvalvontaviranomaiselle säädetään kolmen kuukauden määräaika ratkaista rakentamislupahakemus siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vastaanotettu rakennusvalvonnassa. Lupahakemuksen käsittelyn viivästymisestä kunnan olisi palautettava rakennuslupamaksusta 20 prosenttia kultakin viivästyksen viikolta, ellei viivästys ole aiheutunut hakijasta. Tämä säädös on tarkoitus saattaa voimaan samaan aikaan, kun rakentamislaki kaikkine uusine säädöksineen tulee voimaan eli 1.1.2025.

Rakennuttajan kannalta säädöksen ajatellaan tuovan parannuksia rakentamislupakäsittelyyn, mm. nopeampaa käsittelyä. Toisaalta vaikuttaa siltä, että monelle rakentamishankkeelle tärkeämpää kuin mahdollisimman nopea läpimenoaika rakentamisluvan käsittelyssä, olisi rakennusluvan saamisessa kuluvan ajan ennakoitavuus. Tällöin esimerkiksi työmaan aikatauluissa pystyttäisiin paremmin huomioimaan rakennuslupaprosessin kesto.

Kunnille puolestaan prosessien näin tarkka sääntely tiukkoine määräaikoineen aiheuttaa työtaakkaa ja -painetta, sekä mahdollisesti tarvetta lisäresursseille. Maankäytön, rakentamisen ja infrapalveluiden ammattilaisista on kunnissa pulaa jo nyt, ja tämän tyyppinen sääntely voi osaltaan heikentää rakennustarkastajien työn houkuttelevuutta, pahentaa resurssipulaa ja siten hidastaa prosesseja. Pienemmissä kunnissa nämä rakennusvalvontatyön haastavat uudet reunaehdot voivat aiheuttaa isoja ongelmia, jos kunnan valmiiksi vähäiset resurssit irtisanoutuvat tai sairastuvat kesken lupanhakuprosessien. Kunnat peräänkuuluttavatkin jonkinlaista ylivoimaisen ulkopuolisen esteen täydennystä pykälään, joka huomioisi tällaisen, molemmista osapuolista riippumattoman poikkeuksellisen tapahtuman mahdollisuuden. Ylivoimaisia haasteita voi

aiheutua myös silloin, jos lupahakemuksia tulee runsaasti juuri ennen loma-aikoja, jolloin resurssit ovat jo valmiiksi pienemmät.

Määräajan laskennan aloitushetken ja mahdollisten keskeytysten laskemistapa sekä lupahakemuksen liitteiden riittävyyden kriteerit (laatu ja vähimmäistaso) on ilmaistu epäselvästi. Esimerkiksi se, kuinka täydellinen lupahakemuksen liitteineen tulee olla jätettäessä, minkätasoisia liitteitä tarvitaan ja miten liitteitä on mahdollista täydentää, sekä miten dokumentoidaan hakijan aiheuttamat viivästykset prosessissa, jäävät epäselviksi, vaikka niillä on suuri merkitys takuuajan ja seuraamusten määrittelyyn.

Kolmen kuukauden määräaikaan sisältyy sekä sijoittamisen arviointi, että kunnan ulkopuolisilta viranomaisilta (esim. Pelastuslaitos ja SOTE-alue) pyydettyjen lausuntojen kerääminen. Ulkopuolisten viranomaisten lausuntojen saamiseen arvioidaan nykyisin kuluvan jopa useita kuukausia etenkin haastavissa rakennushankkeissa. Ulkopuolisilta viranomaisilta pyydettyjen tarpeellisten lausuntojen odottelun sisällyttäminen kolmen kuukauden määräaikaan on epäoikeudenmukaista, koska ainoastaan kunta joutuu tästä johtuvien mahdollisten viivästysseuraamusten kohteeksi.

Riskinä pykälästä on se, että kielteiset rakennuslupapäätökset lisääntyvät, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät näyttäisi täyttyvän, eikä riskiä korvausvaateista kunnassa haluta ottaa. Tällä on kielteisiä vaikutuksia kaikkiin osapuoliin ja voi johtaa käytännössä joustamattomuuteen sujuvoittamisen sijaan. Toisena riskinä nähdään, että koska talousseuraamusten kokoluokka liittyy suoraan kyseessä olevan lupahakemuksen rakennushankkeen kokoluokkaan, on mahdollista, että rakennusvalvonnan ruuhkautuessa suuremman kokoluokan rakennushankkeet ohittavat kiireellisyydessään pienemmät, koska myös niistä saatava seuraamussakko on suurempi. Tämä ei ole tasapuolista luvanhakijoiden kohtelua, mutta luonnollinen seuraamus siitä, että kunta koittaa optimoida viivästysten seuraamusten kustannuksia.

Uudenmaan liitto esittää, että pykälä poistetaan. Sen sijaan, että säädettäisiin joustamattomista määräajoista, jotka koskevat kaikkia rakennushankkeita niiden vaativuudesta, laajuudesta tai erityispiirteistä riippumatta, oleellisempaa olisi edistää sujuvaa palvelua ja neuvontaa sekä ajantasaista tietoa rakennuslupien käsittelyajoista, mikä helpottaa ennakkointia ja suunnittelua.

95 § Päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuu

Pykälään lisätään uusi momentti, jonka mukaan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa yleisen edun kannalta, että päävastuullinen toteuttaja varmistaa olennaisten teknisten vaatimuksen täyttymisen rakennushankkeessa. Pykälään tuodaan uutena myös maininta siitä, että päävastuullinen toteuttaja ei vastaa alihankkijan suorituksesta. Se mikä taho kantaa vastuun alihankkijoiden toteutuksesta, ei selviä esityksestä. Myös rakennusvalvonnan vastuu jää epäselväksi.

Pykälän tulkintaa ja vaikutusten arviointia on täydennettävä näiltä osin.

57 § 3 mom. Poikkeamislupa (käyttötarkoituksen muutos)

Uudenmaan liitto lausuu rakentamislain korjauspakettiin kuuluvien pykälien lisäksi myös rakentamislain poikkeamislupaa (57 §) koskevasta pykälästä.

57 § 3 momentti on tuotu lakiin ympäristövaliokunnan käsittelyssä ilman vaikutusten arviointia, eikä siitä ole järjestetty minkäänlaista kuulemistä tai

vuorovaikutusta. Tämä on erittäin valitettavaa, sillä säädös on monella tapaa ongelmallinen. 57 §:n 3 momenttia on välttämätöntä muuttaa sen aiheuttamien merkittävien alueidenkäyttöön kohdistuvien riskien ja haitallisten vaikutusten estämiseksi.

57 §:n 3 momentissa todetaan näin: "Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muuttamisen asemakaavasta poiketen asumiseen tai muuhun ympäristöhäiriötä aiheuttamattomaan käyttöön ei katsota 2 momentin 1 kohdan tarkoittamalla tavalla aiheuttavan haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueidenkäytön muulle järjestämiselle eikä sitä pidetä vaikutuksiltaan 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna merkittävänä rakentamisena. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muuttamisen voidaan katsoa olevan erityinen syy, jos käyttötarkoituksen muuttamisella voidaan tukea rakennetun ympäristön kiertotaloutta ja vähähiilisyyttä."

Kiertotalouden ja vähähiilisyyden edistäminen ovat tärkeitä tavoitteita maankäytön suunnittelussa. 3. momentti kuitenkin puuttuu merkittäväällä tavalla asemakaavojen asemaan suunnittelun välineenä, sekä vaikuttaa keskeisesti kuntien mahdollisuuksiin suunnitella alueitaan. Lisäksi se muuttaa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää vaikeammin ennakoitavaksi ja epäyhtenäisemmäksi mahdollistamalla poikkeamisen asemakaavasta ilman kokonaisvaikutusten tarkastelua ja vastoin voimassa olevia kaavoja.

MRL edellyttää terveellisen, viihtyisän ja turvallisen ympäristön takaamista asemakaavoituksessa (54 §). Kaavoituksessa eri maankäytön intressit sovitetaan yhteen siten, että esimerkiksi asuminen pyritään sijoittamaan paikkaan, jossa on mahdollisimman vähän ympäristöhäiriöitä, ja toisaalta ympäristöhäiriötä aiheuttaville teollisuus- ja työpaikkatoiminnoille varataan omat alueet toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseksi, toiminnan luonteen mukaisesti.

Vähäisenä näyttäytyvä käyttötarkoituksen muutos, kuten yksittäisen kiinteistön tai sen osan muuttaminen asuinkäyttöön vastoin asemakaavaa, voi käytännössä aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia, joita pykälää säädettäessä ei välttämättä ole osattu ottaa huomioon. Esimerkiksi työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueen yhteyteen pykälän avulla sallittu asuminen saattaa merkittäväällä tavalla rajoittaa sitä, mitä ja miten toimintoja alueella voi jatkossa kehittää ja estää täten puhtaan siirtymän laitosten toimintaa ja kehittämistä. Työpaikka-alueiden liikennetarve ja mahdolliset ympäristön häiriötekijät, kuten usein sijainti pääväylien välittömässä läheisyydessä, melualueilla, aiheuttavat sen, ettei ko. alueilla useinkaan voida toteuttaa hyvän terveellisen ja turvallisen asuin ympäristön vaatimuksia, joten käyttötarkoituksen muutos edellyttää laajempaa kaavallista tarkastelua.

Asumista ei voi osoittaa mille tahansa alueelle. 57.3 §:n muutoksen myötä ei pystytä enää varmistamaan, että yksittäinen tontti soveltuu ominaisuuksiensa puolesta asuinkäyttöön. Kyse ei ole pelkästään asumisesta, vaan myös yritys- ja elinkeinovaikutuksista, sekä riittävän toimitilatarjonnan turvaamisesta. Lakimuutos heikentää kuntien mahdollisuuksia pitkän aikavälin suunnitelmalliseen ja pitkäjänteiseen alueidenkäytön ja elinkeinopolitiikan kehittämiseen yleinen etu huomioon ottaen. Muutos heikentää myös puhtaan siirtymän hankkeiden toiminta- ja kehittämisedellytyksiä, mikä on vastoin lakiuudistuksen tavoitteita.

Mikäli 57 §:n 3 momentin muutos tulisi voimaan, olisi sillä merkittäviä maankäytön suunnittelujärjestelmää rapauttavia vaikutuksia erityisesti asemakaavoituksen osalta. Poikkeaminen menettelynä liittyy kiinteästi alueidenkäytön suunnitteluun ja kaavoitukseen, joita säädellään alueidenkäyttölaila. Poikkeamisen sääntely osana rakentamislakia ei ole tarkoituksenmukaista, ja se tulisi siirtää valmistelussa olevan alueidenkäyttölain yhteyteen.

Uudenmaan liitto katsoo, että kyseessä oleva ympäristövaliokunnan muutos rakentamislain 57 §:n 3 momentin osalta tulisi ensisijaisesti poistaa rakentamislain, tai toissijaisesti siirtää osaksi alueidenkäyttölain uudistusta. Mahdollisen alueidenkäyttölakiin siirtämisen yhteydessä tulee varmistaa pykälän riittävä vaikutusten arviointi ja vuorovaikutus.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- käydä evästyskeskustelun lausunnosta rakentamislain muuttamisesta jatkovalmistelun ohjaamiseksi, ja
- pitää ylimääräisen kokouksen lausunnon hyväksymiseksi.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Ilona Mansikka, Tanja Lamminmäki ja Mariikka Manninen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- käydä evästyskeskustelun lausunnosta rakentamislain muuttamisesta jatkovalmistelun ohjaamiseksi, ja
- pitää ylimääräisen Teams-kokouksen lausunnon hyväksymiseksi 4.3.2024 klo 8.

Maakuntahallitus

§ 25

26.02.2024

Lausunto Vihdin Haimoon osayleiskaavaluonnoksesta

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 25
239/06.02.00/2023

Tiivistelmä

Vihdin kunnassa on tällä hetkellä vireillä kaksi niin sanottua kasvukylän osayleiskaavatyötä. Näistä toinen on Haimoon osayleiskaava.

Maakuntakaavan keskeisenä tavoitteena on ohjata Uudenmaan kasvua kestävästi. Vihdin kunnassa ensisijaiset kestävän kasvun alueet ovat maakuntakaavassa osoitetut keskukset (Nummela, Vihdin kk) ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke (Nummela) sekä ESA-radan uusi asemanseutu eli uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke (Etelä-Nummela).

Mikäli rakentamista ohjataan myös kyläalueille, on kaava-aineistossa osoitettava perustellusti, miten kaavaratkaisu edistää maakuntakaavan toteutumista. Koska Vihdin strateginen yleiskaava esittää useita kasvukyläiä, tulisi tarkastelussa ottaa huomioon kunnan koko kyläverkosto ja sen vaikutus kunnan palveluverkoston kehittämiseen väestönkasvun eri skenaarioissa ja kestävä liikumisen edistämisessä. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Vihdin elinvoimalautakunta pyytää lausuntoa Haimoon osayleiskaavaluonnoksesta. Lausunto on pyydetty 22.2.2024 mennessä. Uudenmaan liitto on saanut lausunnon lisäaikaa 29.2.2024 saakka.

Vihdin Haimoon osayleiskaava on kuulutettu vireille 2.1.2023. Kaavan valmisteluaineisto on esillä kunnan verkkosivuilla, linkki: [Kaava 0560, Haimoon osayleiskaava - Vihti](#)

Asian tausta

Vihdin Haimoon osayleiskaava-alue sijaitsee Vihdin kunnan koillisosassa. Kaava-alueen koko on noin 1830 hehtaaria. Pääosa suunnittelualueesta on yksityisessä omistuksessa. Vihdin kunta omistaa suunnittelualueen maa-alasta noin 20 hehtaaria, pääosin Haimoon koulun ympäristössä sekä Tammenkallion alueella.

Haimoon kylän koululta on matkaa Nummelaan noin 20 km, Vihdin kirkonkylään noin 12 km, Röykkään noin 11 km, Otalammelle noin 10 km ja Helsinkiin noin 45 km.

Osayleiskaavan tavoitteet

Haimoo on määritelty 19.10.2021 lainvoiman saaneessa Vihdin strategisessa yleiskaavassa (VISY) kasvukyläksi.

Osayleiskaavatyön keskeisenä tavoitteena on VISY:n periaatteiden mukaisesti tutkia uudisrakentamisen ja nykyisen asutuksen täydentämisen mahdollisuuksia Haimoon koulun ja päiväkodin lähiympäristössä ja samalla säilyttää alueen maaseutumainen kylämaisuus.

Kaavan tavoitteena on myös määritellä kylärakentamisen mitoitukset ja määrät sekä osoittaa rakennuspaikat alueelle. Tavoitteena on laatia kaava MRL 44 §:n ja 72 §:n mukaisesti suoraan rakentamista ohjaavaksi.

Osayleiskaavalla määritetään Haimoon tulevaisuuden maankäytön rakenne tavoitevuoteen 2050 saakka.

Osayleiskaavatyön tavoitteita on lisäksi

- tutkia, miten alueen kehittäminen tulisi toteuttaa suhteessa muuhun kuntarakenteeseen, palveluihin sekä alueen maisemaan ja luonnonolosuhteisiin.
- määritellä tulevaisuuden maankäytön rakenne alueen ympäristöarvot sekä ylemmän asteiset maankäyttösuunnitelmat huomioiden.
- huomioida paikallisia erityiskysymyksiä, kuten
 - rakentamisen sovittaminen kyläkuvaan ja maisemaan,
 - maaseutuelinkeinojen harjoittamisen edellytysten turvaaminen ja kehittäminen,
 - kestävien ja turvallisten liikkumismahdollisuuksien edistäminen,
 - alueen luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvojen tunnistaminen,
 - vihreän siirtymän edistäminen (esim. aurinkoenergia).

Kylän ydinalueelle sijoittuvat Haimoon koulu ja päiväkotit ovat valmistuneet vuonna 2014. Asukkaita alueella on noin 650 (Tilastokeskus 2021, kaavaselostus, s.4).

Yleiskaavatilanne

Suunnittelualueella on voimassa oikeusvaikutteinen Vihdin kunnan strateginen yleiskaava (VISY). Vihdin strategisen yleiskaavan laadintaa ovat ohjanneet sittemmin kumoutuneet maakuntakaavat (Uudenmaan maakuntakaava sekä Uudenmaan 2. ja 4. vaihe-maakuntakaava), joissa Haimoo on osoitettu kohdamerkinnällä ”kylä”. Tällä Uusimaa-kaavan voimaantulon myötä kumotulla kohdamerkinnällä on osoitettu ”maakunnallisesti merkittävät kylät, joihin ohjataan määrältään merkittävää asuin- ja työpaikkarakentamista. Merkinnän mukaiset kylät ovat aluerakenteen kannalta keskeinen osa maakunnan kyläverkkoa”.

Suunnittelualue on VISY:ssa pääosin osayleiskaavoitettavaa kyläaluetta, osayleiskaavoitettavan kylän ydinaluetta, metsävyöhykettä ja maaseutuelinkeinojen aluetta.

Haimoo on VISY:ssa määritelty kasvukyläksi. Kasvukylien määrittelyssä on käytetty tekijöinä muun muassa seuraavia:

- kylän asukastiheys ja rakennustiheys
- suunnitteluvara tulevaisuuden tarpeisiin
- mahdollisuudet kuntapalvelujen järjestämiseen tai näiden läheisyys
- mahdollisuudet julkisen liikenteen järjestämiseen

Lisäksi kyliä on tarkasteltu FCG:n laatiman vyöhykemallin avulla.

VISY-kasvukylän perustelut Haimoon kylän kohdalla: *Tiivis kylämäinen asutus, kohtuulliset mahdollisuudet joukkoliikenteen kehittämiseen*

tulevaisuudessa. Maakuntakaavaan merkitty maakunnallisesti merkittävä kylä.

VISY:n kaavamääräyksen mukaan kyläalueen tarkka rajausta tulee määritellä osayleiskaavatyössä, eikä uusi rakentaminen saa haitata myöhempää kaavoitusta, kylärakenteen suunnitelmallista kehittämistä tai olevia maaseutuelinkeinoja.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa (MRL 32 §). Haimoon osayleiskaavan suunnittelualuetta koskee Helsingin seudun vaihemaakuntakaava, joka on osa Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuutta. Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat kolme vaihemaakuntakaavaa on hyväksytty maakuntavaltuustossa 25.8.2020 ja ne ovat saaneet lainvoiman 13.3.2023 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä.

Suunnittelualueella on voimassa seuraavat maakuntakaavamerkinnot määräyksineen:

- Viheryhteystarve (Selki–Haimoo)
- Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue (Haimoo, Tupakkiaro)
- Valtakunnallisesti merkittävä yksiajoratainen tie (vt25)
- Voimajohto (Forssa–Tammisto 400 kV, Forssa–Ruotsinkylä 110 kV).

Lisäksi suunnittelualuetta koskevat yleiset suunnittelumääräykset, joista nyt kyseessä olevan osayleiskaavan kannalta keskeisimpiä ovat:

- Alue- ja yhdyskuntarakennetta tulee kehittää olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen. Ympäristöstä asumista on ohjattava ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitettuihin keskuksiin, pääkaupunkiseudun ydinvyöhykkeelle, taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeille sekä palvelukeskittymiin. Keskusten välisten liikenneyhteyksien kehittämistä on tuettava erityisesti joukkoliikenteeseen perustuen.
- Maakuntakaavassa osoitettujen keskusten, palvelukeskittymien ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella tapahtuvan asuin- ja työpaikkarakentamisen tulee ensisijaisesti sijoittua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Rakentamisen ohjauksessa tulee huomioida olemassa olevan infrastruktuurin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, palveluiden saavutettavuus ja kestävä liikuminen edellytykset.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava viranomaispäätösten, inventointien tai rekisterien ajantasainen tieto arvokkaista alueista, kohteista ja yhteyksistä mukaan lukien alueiden ja kohteiden tarkemmat rajaukset.
- Laajat yhtenäiset luonnon- ja kulttuurimaisema-alueet tulee ottaa huomioon ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen, maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen kehittämisen sekä luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta. Laajojen, yhtenäisten rakentamattomien alueiden pirstomista ja

pinta-alan pienentämistä on vältettävä erityisesti taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolisilla alueilla. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon Helsingin seudun viherkehän kokonaisuuden kehittäminen.

- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä vesiensuojelua ja pyrittävä parantamaan vesien ekologista tilaa.

Uudenmaan liiton aiemmat lausunnot

Uudenmaan liitto on antanut mielipiteen Haimoon osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, todeten muun muassa seuraavaa:

- Koska Vihdin strateginen yleiskaava huomioi aiemmassa kokonaismaakuntakaavaratkaisussa esitetyt kylät, mutta Uusimaa-kaava 2050 ei niitä enää osoita, on tärkeää, että kaavaprosessissa sen joka vaiheessa arvioidaan suunnittelun tavoitteiden ja ratkaisujen suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja edelleen Uusimaa-kaavan yleisiin suunnittelumääräyksiin.
- Maakunnallisesti ja seudullisesti on tärkeää, että Uudenmaan kunnat pystyvät kehittämään ja tarjoamaan erilaistuvia asumistoiveita ja -tarpeita vastaavia asuin- ja elinympäristöjä. On kuitenkin olennaista, että tarjonnan mahdollistamisessa huomioidaan maakuntakaavan läpileikkaavat tavoitteet: ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta kestävät ratkaisut.
- Erityisen tärkeää on, että kaavoitusmonopolin omaava kunta huolehtii alueidensa tasapainoisesta kehittämisestä. On tärkeää, että kunnassa ensisijainen kasvu ohjataan maakuntakaavan mukaan keskustatoimintojen ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen alueille. Mikäli kasvua mahdollistetaan näiden ulkopuolisille alueille, on suunnitelmin osoitettava esimerkiksi kestävän liikkumisen ratkaisut kuten myös ne keinot, joilla voidaan vähentää liikkumistarvetta ja vähintäänkin henkilöautoriippuvuutta.
- Selvityksiä on täydennettävä kaavaprosessin aikana ainakin seuraavin tarkasteluin:
 - väestöennusteet ja alueelliset eri kehityssuunnat (skenaariot),
 - Haimoon alueen väestörakenteen ennakointi,
 - palveluverkkoselvitys sekä kestävän liikkumisen edellytykset ja edistäminen,
 - kaavataloudellinen selvitys, sekä
 - ilmastovaikutusten arviointi.

Liitto on mielipiteessään painottanut, että vaikka kyseessä on yksittäinen kyläalue, on Vihdin kunta rakentamassa käytäntöä kyläalueiden osayleiskaavoittamisen periaatteiksi. Tästäkin syystä on tärkeää, että Haimoon suunnitteluperiaatteissa huomioidaan vaikutukset ja riippuvuussuhteet koko kunnan alueidenkäytön suunnitteluun. Kun tarkastelu on riittävän laajaa, on mahdollista ja realistisempaa arvioida kaavan ilmastovaikutukset, ja löytää soveltuvimmat suunnitteluratkaisut.

Ehdotus lausunnoksi

Maakuntakaava on ohjeena muutettaessa tai laadittaessa yleiskaavaa (MRL 32 §). Tässä Uudenmaan liiton lausunnossa on keskitytty maakuntakaavan osoittamien maakunnallisten tavoitteiden ja reunaehtojen kannalta keskeisiin alueidenkäytön teemoihin.

Kasvun kestävä ohjaaminen

Maakuntakaavan ja sen yleisten suunnittelumääräysten läpileikkaavana tavoitteena on, että alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja.

Lainvoimaisessa maakuntakaavassa korostuvat alue- ja yhdyskuntarakenteen kestävyysliittävät tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet, kuten keskusten ja kestävä liikkuemisen edellytysten tukeminen sekä nykyiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen tukeutuminen sitä tehostamalla ja täydentämällä. Tavoitteena on edistää asukkaiden sujuvaa arkea, terveellistä ja turvallista elinympäristöä sekä huomioida moninaistuvia elämäntapoja ja arvoja (*Uusimaa-kaava 2050 selostus*, s. 16). Uusimaa-kaavan kokonaisuus myös tunnistaa, ettei kasvu jakaudu Uudellemaalle tasaisesti vaan painottuu Uudenmaan sisällä vetovoimaisimmille alueille. Uusimaa-kaavassa alueiden välistä mahdollista polarisaatiota halutaan myös ehkäistä. Tämä on mahdollista, kun eri seuduilla otetaan huomioon sekä kestävä alue- ja yhdyskuntarakenteen periaatteet että seutujen ominaispiirteet. (*emt*, s. 36)

Uudenmaan liitto korostaa, että Vihdin tulisi ohjata väestökasvua maakuntakaavan periaatteiden mukaan ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitettuihin keskuksiin (Nummela, Vihdin kirkonkylä) ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeelle (Nummela). Maakuntakaava mahdollistaa myös Etelä-Nummelan *uuden raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke* kehittämisperiaate-merkinnällä osoitetun alueen toteuttamisen.

Valmisteilla olevassa Haimoon osayleiskaavassa on osoitettu 175 uutta asuinrakennuspaikkaa ja yksi uusi lomarakennuspaikka. Lisäksi kaava mahdollistaa rantavyöhykkeen ulkopuolella 22 olemassa olevalla rakennuspaikalla käyttötarkoituksen muutoksen loma-asunnosta pysyvän asumisen asunnoksi. Rantavyöhykkeellä ei ole mahdollistettu käyttötarkoituksen muutoksia. (Kaavaselostus s. 41, myös s. 52)

Liitto näkee mahdolliseksi, että haja-alueiden rakentamista keskitetään kestäväällä tavalla kylärakenteisiin etenkin, jos kylä tarjoaa peruspalvelut. Koska Vihdin kunta tavoittelee VISY-periaatteiden mukaan useampaa kasvukylää, on näillä yhdessä seudullista merkitystä. Näin ollen, jotta kaavaratkaisun maakuntakaavan mukaisuus olisi arvioitavissa, pyytää Uudenmaan liitto esittämään Haimoon **kaava-aineistossa kestävä kylärakenteen kriteeristön, suhteessa koko tavoiteltuun kyläverkostoon ja kunnan kasvuskenaarioihin.**

Uudenmaan liitto pitää hyvänä, että kaavakartalla on osoitettu kylän ydinalueen likimääräinen raja. Raja ei kuitenkaan yksinään todenna koko tavoitellun kyläalueen kestävä toteutumista.

Väestöarvot ja kasvukyläliien tavoitteet

Kaavaselostuksen (s. 23) mukaan Vihdin väestömäärä on lähes 30 000 asukasta, joista suunnittelualueella asuu noin 650 asukasta.

Kaavaselostuksessa on kuvattu Vihdin väestömäärän kehitystä. Kunnan väkiluvun muutos on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut vuosittain välillä -1,1...0,9 %. Lisäksi selostuksessa todetaan, että Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan koko kunnan väestö lisääntyisi vuoteen 2040 mennessä vain noin 50 asukkaalla.

Kaava-aineisto ei ilmoita suunnittelualueen väestömäärän kasvutavoitetta, mutta kaavaselostuksessa (s. 50) viitataan VISY tavoitteeseen 1...1,5 prosentin väestömäärän vuotuisen kasvuun. Taulukko 5-1 (kaavaselostus s. 39) ilmoittaa mitoitusvyöhykkeittäin kaavan mahdollistamaksi asukasmääräksi 1165 asukasta kaavan tavoitevuonna 2050. Tällöin asukasmäärä lisääntyisi yli 500 asukkaalla (yli 80 %) seuraavan 16 vuoden aikana. Kaavaselostuksessa (s.42) arvioidaan vuosittain toteutuvaksi kuitenkin vain 4-8 rakennuspaikkaa.

Uudenmaan liito on muodostanut Uusimaa-kaava 2050 laadinnan yhteydessä väestöennusteita (Uudenmaan aluetalouden skenaariot sekä väestö- ja työpaikkaprojektiot), joista Vihdin alueelle voimakkaimman kasvun esittävät vaihtoehdot 1 ja 3:

- Vahva kasvu kaikkiin keskuksiin (Ve1) -vaihtoehdossa väestönkasvu on koko maakunnan tasolla samaa suuruusluokkaa kuin vahvassa keskittyvässä kasvussa (Ve0), mutta kasvu jakautuu tasaisemmin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Vihdin osalta väestöarviona vuonna 2050 on 30 440 asukasta.
- Kohtalaisen hajautuvan kasvun vaihtoehdossa (Ve3) on pääkaupunkiseudulla kasvua rajoittavia pullonkauloja, ja kasvu ohjautuu kehyskuntiin. Tässä vaihtoehdossa Vihdin väestöarvio on 33 770 asukasta.

Uudenmaan liitto on lausunut 13.12.2023 toisesta Vihdin kasvukylän kaavahankkeesta eli Tervalammen osayleiskaavasta. Kyseisen kaavatyön kaavaselostuksessa (3.10.2023, s. 44) on esitetty taulukossa 3 väestön jakautuminen kasvukylien kesken nykytilanteessa ja tavoitevuonna 2050. Taulukossa Haimoo on vuonna 2022 vastannut noin 29 % osuudella kasvukylien yhteensä noin 2 100 asukkaasta. Vastaavasti vuonna 2050 osuus olisi 21 % eli 1 020 asukasta.

Uudenmaan liiton väestöprojektioiden Ve1 antaisi 21 % osuudella vuonna 2050 Haimoon kasvukylälle 640 asukasta ja Ve3 noin 710 asukasta, mikä merkitsisi enimmilläänkin vain noin 60 asukkaan lisäystä nykyiseen asukasmäärään.

Uudenmaan liitto toteaa, että **Vihdin kunnan on tärkeää laatia vertailukelpoinen aineisto kunnan kasvutavoitteista ja kasvutavoitteiden kohdentumisesta eri kasvualueille**. Tarkastelussa olisi tarpeellista huomioida myös kasvun ajallinen kohdentuminen (vrt. esimerkiksi vesihuollon toteutus). Liitto pitää edelleen tärkeänä, että kaava-aineistossa esitetään **kyläalueen kehittämiseksi vaihtoehtoiset väestöskenaariot sekä esitetään kaavalliset keinot eri kehityspolkuihin vastaamiseksi**. Tämä tarkoittaa esimerkiksi osayleiskaavojen sekä niiden osa-alueiden toteuttamisjärjestyksen määryksiä. Ajoitusmääryksillä ehkäistään kylä- ja edelleen kuntarakenteen hajautumista.

Palvelut

Uudenmaan liitto katsoo, että kunnan pyrkimys keskittää haja-asutusta niin sanottuihin kasvukyliin on kannatettavaa, mikäli kuitenkin ensisijainen kasvu ohjataan maakuntakaavan periaatteiden mukaan keskuksiin ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeille.

Maakuntakaavan yleisten suunnittelumääräysten mukaan "Maakuntakaavassa osoitettujen keskusten, palvelukeskittymien ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella tapahtuvan asuin- ja työpaikkarakentamisen tulee ensisijaisesti sijoittua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Rakentamisen ohjauksessa tulee

huomioida olemassa olevan infrastruktuurin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, palveluiden saavutettavuus ja kestävä liikumisen edellytykset.”

Vihdin kasvukylien suunnittelussa on olennaista, että hyödynnetään olemassa olevaa infraa ja vahvistetaan elinvoimaisten kylien rakennetta sekä ylläpidetään ja kehitetään peruspalveluita.

Uudenmaan liitto painottaa, että **jatkosuunnittelussa on keskeistä osoittaa palveluiden saatavuus ja saavutettavuus kylän kehittämisen eri vaiheissa eri väestöryhmille. Palvelujen saavutettavuutta on arvioitava suhteessa kestäviin liikkumisratkaisuihin**, niin ikään eri ikä- ja käyttäjäryhmät huomioiden. Vain tätä kautta on mahdollista arvioida, toteuttaako kaavaratkaisu maakuntakaavan tavoitteita.

Liikenne

Alue sijaitsee Hanko–Hyvinkää-tien (valtatie 25) sekä Vanhan Porintien (seututie 120) tuntumassa. Valtatie 25 on osoitettu maakuntakaavassa kaava-alueella valtakunnallisesti merkittäväksi yksiajorataiseksi tieksi ja seututie 120 maakunnallisesti merkittäväksi. Lausuttavana olevassa kaavaratkaisussa valtatie 25 on osoitettu merkittävästi parannettavaksi valtatieksi. Valtatielle 25 välillä Hanko–Mäntsälä on laadittu hankearviointi ja kehittämisselvityksen päivitys (raportteja 6/2019, ELY-keskus), jonka mukaisessa tavoitetilanteessa valtatie on kaava-alueen kohdalla suunniteltu muutettavaksi keskikaiteelliseksi ohituskaistatieksi. Kaavamerkinnällä mahdollistetaan valtatie kehittäminen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Kaavan mahdollistamalla autoliikenteen matkatuotoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia liikenteen sujuvuuteen tarkastelualueella, eikä Haimoontien liittymissä valtatielle 25 ja seututielle 120.

Kaavaselostuksen mukaisesti osayleiskaava sijaitsee erittäin heikon saavutettavuuden alueella, joten lisääntyvä liikenne on todennäköisesti Vihdin keskimääräistä kulkutapajakaumaa henkilöautopainotteisempaa. Osayleiskaavan voidaan arvioida lisäävän henkilöautoilua sekä kunnan sisällä että kunnan ulkopuolelle alueen sijoittuessa yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle eikä osayleiskaava-alueen asukasmäärä todennäköisesti merkittävässä määrin tue joukkoliikenteen lisääntymistä tai uusien joukkoliikenneyhteyksien kehittämistä alueelle. Lisääntyvä henkilöautoilu voi heikentää liikenneturvallisuutta, millä voi olla kielteinen vaikutus alueen kävelyn ja pyöräilyn lisääntymiseen. Osayleiskaava mahdollistaa kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantamisen, mikä toteutuessaan tukee kestävästä liikkumisesta.

Maakuntakaavassa osoitettujen keskusten ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella tapahtuvan asuin- ja työpaikkarakentamisen tulee ensisijaisesti sijoittua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen. Rakentamisen ohjauksessa tulee huomioida olemassa olevan infrastruktuurin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, palveluiden saavutettavuus ja kestävä liikumisen edellytykset.

Vihdin Haimoon osayleiskaavan kaava-aineisto osoittaa, että esitetty kaavaratkaisu ei liikumisen osalta tue lainvoimaisen maakuntakaavan määräysten mukaista kasvun kestävästä ohjaamisesta olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen. Kaava-alueen sijainti ja sen ratkaisu ei tue keskusten välisten liikenneyhteyksien kehittämistä joukkoliikenteeseen

perustuen, eikä riittävässä määrin mahdollista palveluiden saavutettavuutta ja kestävän liikkumisen edellytyksiä alueella.

Uudenmaan liitto katsoo, että Haimoon osayleiskaavassa eivät toteudu riittävästi kestävän liikkumisen edellytykset. Osayleiskaavan jatkosuunnittelussa tulee huomioida uuden asuin- ja työpaikkarakentamisen keskittäminen kestävän liikkumisen vyöhykkeille sekä huomioida palvelujen saavutettavuus.

Uudenmaan liitto näkee tärkeäksi, että Vihdin kunta kehittää kasvukyliensä kestävän liikkumisen kriteeristöä, ja kuvaa nämä kestävän liikkumisen tavoitteet ja mahdolliset ratkaisut osana Haimoon kaava-aineistoa.

Vesistöt

Haimoon kylämaisemassa merkittävä elementti on Vihtijoki, joka on osa Karjaanjoen vesistöä. Joki on tyypiltään keskikokoinen savimaiden joki, joka on luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) luontotyyppiä. Vihtijoki on kyseisen luontotyyppin edustava esiintymä. Vihtijoki on vaelluskalaasteiden puuttumisen, hyvän ekologisen tilan ja useiden uhanalaisten sekä EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) lajien esiintymisen vuoksi maakunnallisesti arvokas.

Vihtijokea ja sen ranta-aluetta on kaavakartalla osoitettu merkinnällä luo-1 ja määräyksen osana "Alueen käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon tärkeiden elinympäristöjen, eliölajiesiintymien ja luontokohteiden säilymisedellytykset".

Pohjavedet

Suunnittelualueen pohjoisosaan sijoittuu lähes kokonaisuudessaan Haimoon pohjavesialue (0192753) sekä osin Tupakkiaron pohjavesialue (0192719). Molemmat pohjavesialueet ovat luokiteltu muuhun vedenhankintakäyttöön soveltuviksi pohjavesialueiksi (2-luokan pohjavesialue). Alueet on kaavaratkaisussa osoitettu osa-aluemerkinnällä pv-1. Merkinnän kaavamääräykset tarkentavat maakuntakaavan yleistä suunnittelumääräystä "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä vesiensuojelua ja pyrittävä parantamaan vesien ekologista tilaa".

Uudenmaan liitto toteaa, että maalämpökaivojen poraaminen pohjavesialueilla voi aiheuttaa pohjaveden pilaantumista tai sen vaaraa. Maalämpöjärjestelmän asentaminen pohjavesialueelle on käytännössä edellyttänyt toimenpideluvan lisäksi vesilain mukaista lupaa. Vaikka kyseessä on 2-luokan pohjavesialue, **Uudenmaan liitto suosittelee harkitsemaan suunnittelumääräyksen täydentämistä siten, että pohjavesialueelle ei olisi sallittua maalämpöjärjestelmien rakentaminen.**

Vesihuolto

Vesihuollon osalta alueella ei ole olemassa olevaa infrastruktuuria, eli alueella ei ole kunnallisia vesihuoltopalveluita eikä alueella toimi vesiosuuskuntaa.

Vihdin Vesihuollon kehittämissuunnitelmassa suunnittelualueelle on hahmoteltu alustavat runko- ja jakelulinjat ja kustannusarviot alueen vesihuoltoverkostolle. Alustavien arvioiden mukaan runko- ja jakelulinjat kustantaisivat 2,27 M€, mikä olisi noin 15 400 € / liittyjä, jos kaikki suunnitellun verkoston läheisyydessä olevat kiinteistöt liittyisivät

verkostoon. **Uudenmaan liitto toteaa, että vaikutusten arvioinnissa on tarpeellista arvioida kaavan teknistaloudelliset vaikutukset vesihuollon järjestämisen osalta.**

Uudenmaan ELY-keskuksen johdolla on laadinnassa Uudenmaan vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma, joka valmistuu loppuvuodesta 2024. Liitto suosittelee huomioimaan kaavatyössä mahdollisuuksien mukaan selvityksen aikana määriteltävät tulevaisuuden vesihuollon tarpeet. Vesihuollon toteuttaminen on liiton näkemyksen mukaan huomioitava myös suositelluissa ajoitusmääräyksissä.

Luontoarvot

Kaava-aineiston mukaan Haimoon osayleiskaava-alueella esiintyy useita huomionarvoisia luontokohteita, jotka sijoittuvat ympäri kaava-alueetta (ks. kaavaselostus, kuva 2-18). Suunnittelualueen maakunnallisesti merkittävimmät luontoarvot sijoittuvat Haimoon vanhan myllyn läheisyyteen alueen eteläosaan sekä Levonmäelle alueen länsiosaan. Alueen paikallisesti arvokkaat luontotyyppikohteet koostuvat pääasiassa erilaisista lehto- ja suoalueista sekä lähde-, puro- ja noroympäristöistä.

Luonnon arvokohteet on kaavaselostuksen mukaan merkitty kaavakartalle selvityksissä esitettyjen suositusten mukaisesti. Maakunnallisesti arvokkaat, luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut luontokohteet on osoitettu kaavassa luonnonsuojelualueina (SL-12).

Ekologiset yhteydet

Suunnittelualueelle kohdentuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinä ”Viheryhteystarve” (Selki–Haimoo): yhteys Nuuksion järviylängön pohjoispuolelta väylien yli kohti laajaa ja hyvin kytkeytyntä metsäaluekokonaisuutta, perustuen selvitykseen Uudenmaan ekologisista verkostoista (Uudenmaan liitto 2018).

Kehittämisperiaatemerkinä osoitetaan maakunnallisesta ekologisesta ja virkistysellisestä verkostosta ne yhteystarpeet, joiden toteuttaminen edellyttää muusta maankäytöstä johtuvaa yhteensovittamista. Merkinä ei osoita yhteyden tarkkaa sijaintia eikä määritä yhteyden leveyttä maastossa.

Maakuntakaavassa viheryhteystarpeen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava, että merkinnällä osoitettu yhteystarve säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa lajiston liikkumismahdollisuudet, virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä ylläpitää maisema- ja luontoarvoja. Viheryhteyden tarkkaa sijaintia ratkaistaessa on selvitetävä, että yhteydellä on edellytykset toimia osana laajempaa ekologista ja virkistysellistä verkostoa.

Osayleiskaava-aineistossa on tunnistettu osana ekologisten yhteyksiä tarve turvata liito-oravayhteydet. Paikalliset ja maakunnalliset viheryhteystarpeet on edelleen kuvattu kaavaselostuksen (s.19) kuvassa 2–20, jossa on osoitettu maakunnallisesti tärkeä ekologinen yhteys ja erikseen paikallisesti tärkeä ekologinen yhteys.

Osayleiskaavamääräyksissä todetaan, että ”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa tulee turvata metsäisen yhteyden jatkuvuus, ekologinen kytkeytyneisyys ja riittävä leveys sekä tarvittaessa kehittää yhteyden toimivuutta”.

Haimoon osayleiskaavan kaavaselostuksessa on hyvä tuoda esiin keskeisiä yhteyksien toimivuuden reunaehdoja, sillä ilmastomuutokseen sopeutuminen lisää aiempaakin enemmän tarvetta toimiville ekologisille yhteyksille. Maakunnallisen ekologisen yhteyden toimivuus edellyttää vähintään 500–1000 metrin leveyttä, ja ekologisesti tarkasteltuna suositeltavaa on tätäkin leveämpi yhteys. Tällöin käytävään kohdistuvalle reunavaikutukselle (ts. erilaiset häiriöt) herkemmätkin lajit pystyvät käyttämään yhteyttä, mikä on hyvä huomioida myös paikallisissa yhteyksissä. Jotta yhteys toimisi monipuolisesti lajistolle, sillä tulisi olla suojaavaa kasvillisuutta ja latvuspeitteisyyttä. Mikäli leveys on alle 500 metriä, ei tällainen kapeikko saa olla leveyttään pidempi. Myöskään kapeikkoja ei saisi olla peräkkäin lähellä toisiaan. Leveysvaatimuksen perusteena yleisesti on se, että ihmisen läsnäolon ja liikkumisen on todettu vaikuttavan luonnoneläinten käyttäytymiseen aina noin 250 m vyöhykkeellä viheralueen reunasta ([Kestävät kaupunkiseudut](#) 2011 raportti).

Maakunnallinen ekologinen yhteys tulee yleiskaavan yhteydessä tarkemmin tarkastella ja perustella, mikä on kyseisen yleiskaava-alueen osuus sen toimivuuden turvaamisessa ja vahvistamisessa viheryhteystarve-merkinnän suunnittelumääräyksen mukaisesti.

Liitto huomauttaa, että nyt esitetyssä kaavaratkaisussa uusia rakennuspaikkoja esitetään jo valmiiksi kapeisiin yhteyksiin. Tavoitteena maakuntakaavan viheryhteystarvemerkinä on, että jos nykytilassa on jäljellä mahdollisuus leveämpään yhteyteen merkinnän yleispiirteisesti osoittamalla alueella, pitää se säilyttää. Jos on mahdollista vahvistaa yhteyttä muuta kautta kuin maakuntakaavassa yleispiirteisesti merkityssä kohdassa, on kaavan aiheuttama heikentyminen korvattava mieluummin useamman kohdan kautta.

Uudenmaan liitto toteaa, että **viheryhteyksiä kuvaava karttatarkastelu** (kaavaselostus s.19, kuva 2-20) **tulisi esittää suunnittelualueita laajemmalla vaikutusalueella siten, että siinä on eritelty sekä toimivina säilytettävät, heikentyvät että parannettavat alueet. Lisäksi tarkastelussa tulee esittää maakunnallisen viheryhteyden leveysvaatimus ja kytkeytyminen yhteyden yhdistämiin alueisiin.** Tarkastelun vaikutus kaavaratkaisuun on hyvä selostaa kaavaselostuksessa.

Verkostoa ja alueiden kytkeytyvyyttä voi tarkastella Uudenmaan liiton paikkatietoaineistolla, joka on saatavissa linkistä [Ekologiset verkostot | Avoimet aineistot](#). Uudenmaan liitto auttaa mielellään aineiston tulkitsemisessa.

Vaikutusten arviointi

Kaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan, että kaavaratkaisu vahvistaa Haimoon kylän yhdyskuntarakennetta ja edesauttaa alueen säilymistä elinvoimaisena, mutta samalla hajauttaa Vihdin yhdyskuntarakennetta. Lisäksi tunnistetaan, että koska alueella ei ole muita lähipalveluita, uusien asukkaiden myötä liikkumistarve kasvaa sekä kunnan sisällä että kunnan ulkopuolelle.

Koska kaavaratkaisun tavoitteena on elinvoimainen kasvukylä, olisi keskeistä tunnistaa ja esittää elinvoimaisen, ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kylärakenteen edellytykset ja osoittaa kaavaratkaisu, jolla voidaan saavuttaa riittävä kokonaiskestävyys.

Yhteenveto

Maakuntakaavan keskeisenä tavoitteena on ohjata Uudenmaan kasvua kestävästi, vastaten valtakunnallisiin alueiden käyttötavoitteisiin (VAT), kuten "Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskunta-kehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen". Tältä osin Uudenmaan liitto korostaa, että myös Vihdin kunnan tulisi ohjata väestökasvua ensisijaisesti maakuntakaavan periaatteiden mukaan keskuksiin ja taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeelle ja muistuttaa, että maakuntakaava antaa Vihdin kunnalle monipuoliset mahdollisuudet kasvun kestävälle ohjaamiselle.

Liitto näkee kuitenkin mahdolliseksi, että haja-alueiden rakentamista keskitetään kylärakenteisiin. Kaava-aineistossa on kuitenkin esitettävä kestävä kylärakenteen kriteeristö tai muulla tavalla osoitettava, miten kaavaratkaisu edistää maakuntakaavan toteutumista, myös kestävä liikkuksen osalta.

Koska Vihdin strateginen yleiskaava esittää useita kasvukyliä, tulisi Haimoon osayleiskaavan tarkastelussa esittää kunnan koko kyläverkosto ja arvioida sen vaikutus kunnan palveluverkoston kehittämiseen, myös huomioiden kestävä liikkuksen ratkaisut ja väestönkasvun eri skenaariot.

Uudenmaan liitto näkee osayleiskaavan mahdollistaman väestömääräkasvun epärealistiseksi ilman tarkempaa seudullista väestöprojektia. Jo tästä syystä on suositeltavaa vähentää Haimoon osayleiskaavaehdotuksen mahdollistamaa uuden rakentamisen kokonaismäärää tai vähintäänkin esittää selkeät ajoitusmääräykset eri osaluille. Ajoitusmääräyksiin vältetään epäsuotuisa, hajautuva kehitys.

Uudenmaan liitto kiittää lopuksi selkeästä kaava-aineistosta. Kaavaselostus ja selvitykset on laadittu huolellisesti ja OAS-palautetta huomioiden. Kaavaselostus tuo myös kiitettävästi esiin alueen historiaa.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn mukaisen lausunnon Vihdin Haimoon osayleiskaavaluonnoksesta, ja
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Ilona Mansikka, Eija Hasu

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Täytäntöönpano:

Vihdin kunta

Liitteet

Liite 1 Liite1_Haimoon_OYK_valmisteluaineisto_karttaote

Maakuntahallitus

§ 26

26.02.2024

Merialuesuunnittelun päivitysprosessin käynnistäminenMaakuntahallitus 26.02.2024 § 26
61/06.03.01/2024**Tiivistelmä**

Merialuesuunnittelun tavoitteena on tukea meren kestäväää käyttöä sekä parantaa merellisten elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiä sekä meriympäristön hyvää tilaa. Merialuesuunnittelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Lain mukaan merialuesuunnitelmien laatimisesta vastaavat maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä.

Suomen ensimmäinen merialuesuunnittelukierros toteutettiin rannikkomaakuntien liittojen ja ympäristöministeriön kanssa yhteistyössä vuosina 2017–2021.

Toimintaympäristössä on merialuesuunnitelman hyväksymisen jälkeen tapahtunut muutoksia. Ympäristöministeriö ja merialuesuunnittelun koordinaatio ovat ryhtyneet valmistelemaan toista suunnittelukierrosta ja saaneet tähän rahoitusta selvityksiä ja sidosryhmäyhteistyötä varten.

Tässä kokouksessa esitetään, että maakuntahallitus päättää käynnistää merialuesuunnitelman päivityskierroksen Suomenlahden osalta. Kymenlaakson liitto on osaltaan tehnyt 24.1.2024 vastaavan päätöksen. Tavoitteena on, että suunnitelmaehdotus koko Suomen osalta valmistuu maakuntavaltuustojen hyväksymiskäsittelyä varten vuoden 2026 loppupuolella.

Suunnitteluprosessin aikana kiinnitetään erityistä huomiota tuotosten hyödyntämiseen Uudenmaan liiton strategisten kärkein toteuttamisessa, etenkin hiilineutraaliustiekarttatyössä ja ilmastotoimenpiteissä. Tämän lisäksi merialuesuunnittelussa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan EU-taso ja kansainvälinen ulottuvuus.

Selostus

Merialuesuunnittelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain luvussa 8a. Lain mukaan merialuesuunnitelmien laatimisesta vastaavat maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä.

Merialuesuunnittelu on osa EU:n yhdenmennyä meripolitiikkaa, jolla pyritään älykkääseen, kestävään ja osallistavaan siniseen talouteen.

Merialuesuunnittelun tavoitteena on edistää merialueen eri käyttömuotojen kestäväää kehitystä ja kasvua, merialueen luonnonvarojen kestäväää käyttöä, sekä meriympäristön hyvän tilan saavuttamista.

Merialuesuunnittelussa tarkastellaan eri käyttömuotojen tarpeita ja sovitetaan ne yhteen ottaen huomioon meriympäristön asettamat reunaehdot. Merialuesuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta strategisena aluesuunnittelun työkaluna se tukee maakuntakaavoitusta ja

aluekehitystä tuottamalla tietoa merellisten toimialojen mahdollisuuksista, meriympäristön arvoista ja niiden yhteensovittamisesta.

Ensimmäinen merialuesuunnittelukierros toteutettiin vuosina 2017–2021 ja Suomen Merialuesuunnitelma 2030 valmistui joulukuussa 2020. Suunnitelma laadittiin kolmessa osassa rannikon maakuntien liittojen yhteistyössä. Maakuntavaltuustot hyväksyivät suunnitelmat kukin erikseen. Ympäristöministeriö toimitti suunnitelman EU:hun maaliskuussa 2021.

Valtioneuvoston merialuesuunnittelusta antaman asetuksen mukaan maakuntien liittojen tulee tarkastella merialuesuunnitelmien ajantasaisuutta vähintään kymmenen vuoden välein. Asetuksessa säädetään myös suunnittelualueista: Uudenmaan liitto vastaa yhdessä Kymenlaakson liiton kanssa Suomenlahden suunnittelualueesta. Merialuesuunnitelman alue kattaa aluevedet sekä niihin rajautuvat talousvyöhykkeeseen kuuluvat merialueet.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntien liittojen tulee valmistella merialuesuunnitelma yhteistyössä ja suunnittelualueiden merialuesuunnitelmat on sovitettava yhteen. Tämän toteuttamiseksi rannikon maakunnan liitot ovat organisoineet merialuesuunnittelun yhteistyön siten, että Varsinais-Suomen liitto toimii liittojen merialuesuunnitteluyhteistyön koordinaatioliittona. Liitot ovat yhteistyössä jatkaneet merialuesuunnittelua EU-hankkeissa kuten eMSP NBSR ja MSP Green. Hankkeilla on valmistauduttu suunnitelman päivitykseen mm. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman näkökulmasta.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston 2021–2027 (EMKVR) kansallisesta meripolitiikan toimintalinjasta on myönnetty rahoitus MSP-EGD (Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma) eli Merialuesuunnittelun tietovarannon sekä adaptiivisen yhteistoiminnallisen suunnittelun vahvistaminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mahdollistamiseksi -hankkeelle (MHS 23.10.2023). Hankkeella rahoitetaan koordinaatiota ja toteutetaan rannikon maakuntien liittojen toisen merialuesuunnittelukierroksen ensimmäinen osa. Lisäksi ympäristöministeriö on sitoutunut rahoittamaan koordinaatioon palkattavan erikoissuunnittelijan yhdeksi vuodeksi (2024).

Toimintaympäristössä on Suomen ensimmäisen merialuesuunnitelman hyväksymisen jälkeen tapahtunut muutoksia: EU-säädökset ovat uusiutuneet, merellisen energiatuotannon tavoitteet ovat kasvaneet, ilmastomuutos on edennyt arvioitua nopeammin, merenkulun ja merellisen ruoantuotannon merkitys mm. huoltovarmuuden näkökulmasta ovat kasvaneet. Edellä mainituista syistä myös yhteensovittava ja osallistava merialuesuunnitelma tulee tarkistaa asetuksessa säädettyä 10 vuotta nopeammassa aikataulussa.

Merialuesuunnitteluyhteistyön koordinaatioryhmän tavoitteena on, että suunnitelman valmisteluaineisto voidaan laittaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti lausunnoille ja osallisten kommentoitavaksi vuonna 2026. Tavoitteena on, että suunnitelmaehdotus valmistuu vuoden 2026 aikana rannikon maakuntien maakuntavaltuustojen hyväksymiskäsittelyitä varten.

Lisätietoa: www.merialuesuunnittelu.fi, www.merialuesuunnitelma.fi

Esittelijän päätösesitys:

**Maakuntahallitus päättää osaltaan käynnistää Uudenmaan liiton ja
Kymenlaakson liiton yhteisen merialuesuunnitelman päivittämisen
Suomenlahdelle.**

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntija Kaarina Rautio

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus	§ 18	27.02.2023
Maakuntahallitus	§ 27	26.02.2024

Lausunto Espoo-Salo-oikoradan yleissuunnitelmasta – Espoo, Kirkkonummi, Vihti, Lohja ja Salo

Maakuntahallitus 27.02.2023 § 18

Tiivistelmä

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Ratalinjaus on maakuntakaavan mukainen ja hanke on etenkin liikenteellisesti kaavan tavoitteita toteuttava. Hankkeella on merkittäviä, sekä vahvistavia että heikentäviä, vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen. Positiivisia vaikutuksia ovat erityisesti seutujen kytkeytyminen ja siten työssäkäyntialueiden laajentuminen sekä kuntien vetovoimatekijöiden vahvistuminen asemanseutujen kehittymisen myötä. Negatiivisena voidaan nähdä muun muassa uusien asema-alueiden kehittymisen epävarmuus, melun ja tärinän vaikutukset sekä ratalinjauksen muurivaikutus kerrannaisvaikutuksineen. Jatkosuunnittelussa tulee kuitenkin painottaa yhteensovittamisen ja erityisesti maakunnallisesti merkittävän ekologisen verkoston toimivuuden vaatimuksia.

Asian vireilletulo

Väylävirasto on pyytänyt Uudenmaan liitolta lausuntoa Ratalain 22 a §:n mukaisesti Espoo–Salooikoradan (myöhemmin “ESA-rata”) yleissuunnitelmasta. Oikorata on osa nopeaa junayhteyttä Helsingin ja Turun välillä ja se sijoittuu Espoon, Kirkkonummen, Vihdin, Lohjan ja Salon alueille. Lausuntopyynnössä Väylävirasto pyytää maakunnan liittoa toteamaan lausunnossaan maakuntakaavanmukaisuuden ja listaamaan ratasuunnitelman alueella vahvistetut tai hyväksytyt oikeusvaikutteiset maakuntakaavat.

Lausuntopyyntö on saapunut 7.11.2022 ja lausuntoa on pyydetty 10.2.2023 mennessä. Kuitenkin aineisto on kuulutettu uudestaan nähtäville 12.12.2022-12.1.2023 väliselle ajalle ja Uudenmaan liitto on saanut lisäaikaa lausunnon antamiseksi 31.3.2023 saakka.

Asian tausta

Helsinki–Turku-junayhteys on osa Euroopan laajuista TEN-T-ydinverkkoa ja Skandinavia–Välimeri-ydinverkkokäytävää. Helsingin ja Turun välisen nopean junayhteyden tavoitteena on lyhentää Helsingin ja Turun välistä matka-aikaa ja laajentaa näiden kaupunkien työssäkäynti- ja työmarkkina-alueita.

Väylävirasto on alustavan yleissuunnitelman ja YVA:n pohjalta tehnyt yhdessä Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakuntaliittojen kanssa päätöksen suunnitteluun valittavasta vaihtoehdosta, joka on myöhemmin vahvistettu molempien liittojen maakuntakaavoihin. Yleissuunnitelmassa

on tarkennettu maakuntakaavoissa osoitettua oikoradan linjausta ja korkeusasemaa sekä selvitetty radan vaikutuksia ja kustannuksia.

Yleissuunnitelma on laadittu Ratalain 12 §:n mukaisesti. Siinä on esitetty selvitys rautatien rakentamisen ja rataverkon kehittämisen tarpeellisuudesta sekä tutkituista vaihtoehdoista, radan liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut sekä rautatiealueen likimääräinen sijainti. Suunnitelmassa on esitetty myös rautatiealueen ja rautatieliikenteen arvioidut vaikutukset, kuten vaikutukset tie- ja liikenneoloihin, liikenneturvallisuuteen, maankäyttöön, kiinteistörakenteeseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Suunnitelmassa on lisäksi esitetty mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio.

Väylävirasto käsittelee nähtävillä olon jälkeen saadut lausunnot ja muistutukset ja lähettää yleiskaavojen valmistuttua yleissuunnitelman Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin hyväksyttäväksi. Traficomin hyväksymä Espoo–Salo-oikoradan yleissuunnitelma tulee vielä myöhemmin nähtäville 30 vuorokauden ajaksi Väyläviraston verkkosivuille.

Espoo–Salo-oikoradasta on käynnistynyt myös ratalain mukainen ratasuunnitelma, jota teettää hankeyhtiö Turun Tunnin Juna Oy. Ratasuunnitteluvaihe on aloitettu vuonna 2021 ja hankeyhtiö vastaa ratasuunnitelmaan liittyvästä tiedottamisesta.

Ehdotus lausunnoksi

Ratahankkeen yleissuunnitelman alueella voimassa olevat maakuntakaavat lueteltuina ovat:

Uusimaa-kaava 2050-kokonaisuudesta on voimassa Helsingin seudun vaihemaakuntakaava ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, paitsi niiltä osin kuin hallinto-oikeus hyväksynyt kaavoista tehdyt valitukset.

Suojelualue- ja Natura 2000 -alueiden merkintöjen osalta Uusimaa-kaavan kokonaisuudessa voimassa ovat ne

- uudet suojelualuemerkinnät, jotka eivät sisälly aiempien maakuntakaavojen voimaan jääviin luonnonsuojelualuemerkintöihin
- uudet Natura 2000 -alueiden merkinnät, jotka eivät sisälly aiempien maakuntakaavojen voimaan jääviin Natura 2000 -alueiden merkintöihin.

Osin voimassa olevat maakuntakaavat:

- Uudenmaan maakuntakaava ja 2. vaihemaakuntakaava: Natura 2000 -alueiden merkinnät;
- 4. vaihemaakuntakaava: Natura 2000-alueiden ja luonnonsuojelualueiden merkinnät sekä paikallista tuulivoimaa koskeva suunnittelusuositus.

Näin ollen voimassa olevien maakuntakaavojen listaukseen on lisättävä edellä mainituista Uudenmaan maakuntakaava sekä Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava. Lisäksi on huomioitava, että Uusimaa-kaava 2050 kokonaisuuden muutoksenhakuprosessi on vielä kesken ja lainvoiman vaihemaakuntakaavat voivat saada vasta, kun jatkovalitukset on ratkaistu korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Päätöstä odotetaan alkuvuodesta 2023. Kun vallitsevaa kaavatilannetta tulkitaan, on kaikki voimassa olevat

maakuntakaavat ja maakuntakaavamerkinnot huomioitava samanaikaisesti. Epävirallinen kaavayhdistelmä on saatavilla osoitteessa: www.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavatvoimassa

Ratalaki 10 § 4 mom mukaan yleissuunnitelmaa tai ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu ESA-rata sekä Hanko-Hyvinkää ja ESA-radan välinen yhteys, uudet raideliikenteeseen tukeutuvat taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeet, taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeet sekä maakunnallisesti merkittävät liityntäpysäköintialueet ja joukkoliikenteen vaihtopaikat.

Yksi keskeinen maakuntakaavan merkintä on viheryhteystarve. Tällä kehittämisperiaate-merkinnällä osoitetaan maakunnallisesta ekologisesta ja virkistyksellisestä verkostosta ne yhteystarpeet, joiden toteuttaminen edellyttää muusta maankäytöstä johtuvaa yhteensovittamista. Merkintä ei osoita yhteyden tarkkaa sijaintia eikä määritä yhteyden leveyttä maastossa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava, että merkinnällä osoitettu yhteystarve säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa lajiston liikkumismahdollisuudet, virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä ylläpitää maisema- ja luontoarvoja. Viheryhteyden tarkkaa sijaintia ratkaistaessa on selvitettävä, että yhteydellä on edellytykset toimia osana laajempaa ekologista ja virkistyksellistä verkostoa.

Uudenmaan liitto toteaa, että Espoo–Salo-oikorata yleissuunnitelma on ratalinjauksen osalta maakuntakaavan mukainen, mutta painottaa yhteensovittamisen ja erityisesti maakunnallisesti merkittävän ekologisen verkoston toimivuuden vaatimuksia, jotta maakuntakaava voi toteutua mahdollisimman hyvin myös viheryhteystarpeiden osalta.

Liikenne

Hankkeen liikenteelliset vaikutukset ovat etenkin Länsi-Uudenmaan alueelle merkittävät. Espoo–Salo-oikoradalle tulisi hankkeen myötä neljä uutta asemaa (Lempola, Vihti-Nummela, Veikkola ja Hista) sekä kaksi asemavarausta (Huhmari ja Myntinmäki). Raideliikenteen myötä alueen mahdollisuudet kestävien matkaketjujen muodostamiselle etenkin seudullisilla matkoilla kasvavat merkittävästi. Asemien ketjusta muodostuu uusi joukkoliikenteen runkolinja Länsi-Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun välille. Hanke luo myös edellytyksiä rantaradan junaliikennöinnin kehittämiselle, kun nopeat IC-junat siirtyvät uudelle radalle. Hanke lisää näin myös rantaradan kuntien mahdollisuuksia luoda kestäviä matkaketjuja.

Uudenmaan liitto näkee Helsingin ja Turun välisen junaliikenteen nopeutumisen tärkeänä, sillä se laajentaa kaupunkien työssäkäyntialueita sekä kasvattaa alueiden vetovoimaa ja kilpailukykyä. Uudenmaan näkökulmasta junaliikenteessä myös alueen lähijunaliikenne on tärkeässä roolissa. **Alueen ja kestäväan liikkumisen kehittymisen yhtenä edellytyksenä on, että lähijunaliikenne Helsingin ja Lohjan välille toteutuu suunnitelmien mukaisesti. Tämä tulee huomioida tulevaisuudessa sekä junaliikennettä kilpailuttaessa että lähijunaliikenteen edellytysten luomisessa mm. junien huollon järjestämisen ja maankäytön kehittymisen näkökulmista.**

Uudenmaan liitto pitää hanketta liikenteellisesti hyvin tärkeänä. Hanke on huomioitu Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa ja Länsi-

Uudenmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. **Espoo-Salo-oikoradan lisäksi tulee kuitenkin huomioida myös rantaradan kehittämisen ja ylläpidon tarpeet, jotta kestävä liikunnan laadukkaat edellytykset voidaan täyttää tulevaisuudessa paikallisesti ja seudullisesti myös rantaradan kunnissa.**

Hanke on valtakunnallisella ja paikallisella tasolla merkittävä ja se vaikuttaa hyvin moneen eri elämisen osa-alueeseen vaikutusalueellaan. Ratahanke on myös kustannuksiltaan suuri. **Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että EU:n eri rahoitusmuodot hyödynnetään täysmitallisesti, jotta yhteiskuntaan kohdistuvat kustannukset saadaan pienennettyä.**

Yhdyskuntarakenne

Ratalain 12 §:n mukaan yleissuunnitelmassa on muun aineiston lisäksi tehtävä arvio rautatiealueen ja rautatieliikenteen vaikutuksista, kuten vaikutukset tie- ja liikenneoloihin, liikenneturvallisuuteen, maankäyttöön, kiinteistörakenteeseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Suunnitelmassa on lisäksi esitettävä mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi.

ESA-oikorata luo edellytyksiä uusien keskusten ja asemapaikkakuntien kytkeytymiselle valtakunnalliseen henkilöjunaliikenteeseen, sekä parantaa näiden kehittämisedellytyksiä. Oikorata edistää monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, tukee eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä liikennejärjestelmää tehostaen.

Liitettäessä uusia kuntia ja asemanseutuja raideyhteyden piiriin, syntyy edellytyksiä luoda kestävä kasvua raideliikenteeseen tukeutuen. On kuitenkin huomattava, ettei pelkkä raideyhteys kuitenkaan takaa uuden asemanseudun vetovoimaisuutta, vaan tarvitaan paljon muitakin vetovoimatekijöitä. On myös huomattava, että uusien asemanseutujen rakentaminen kestää vuosikymmeniä. Riskinä on, että asemanseudut eivät kehity tarpeeksi nopeasti, jolloin niiden palvelut sekä liikennöinnin palvelutaso voivat jäädä heikoiksi.

Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuuden vaihemaakuntakaavoissa ESA-radan asemanseudut on osoitettu "Uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke" ja "Taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke" merkinnällä. *Uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke* suunnittelumääräyksen mukaan "Uuden raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen maankäyttö sekä uuden tai olevan raideliikenneyhteyden ja uuden aseman suunnittelu tulee kytkeä toisiinsa. Vyöhykkeelle ei tule suunnitella sellaista alueidenkäyttöä, joka estää tai merkittävästi haittaa alueen tulevaa kehittämistä tiiviiksi, monipuolisia toimintoja ja palveluita mahdollistavaksi, raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajama-alueeksi. Vyöhykkeellä tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiin. Vyöhykkeen toteuttaminen voi alkaa jo ennen, kuin alueella on asema. Poikkeuksena ovat Histan ja Lempolan alueet, joiden toteuttaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden ja aseman sitovaan toteuttamispäätökseen. Vyöhykkeen toteuttamisen aikana ennen aseman rakentamista on huolehdittava riittävän palvelutason joukkoliikenteen järjestämisestä alueelle." **Uudenmaan liitto korostaa, että asema-alueiden tarkemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn esteettömyyteen sekä viherverkostoon.** Yleissuunnitelma ei tätä tarkkuutta vielä esitä.

Maisema

ESA-oikoratalinjaus kulkee maisemarakenteen suuntautuneisuutta vastaan, ja aiheuttaa siksi paljon laaksojen ja vesistöjen ylityksiä sekä tunneleita. Maisemaan ja kulttuuriympäristöihin kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia on ensisijaisesti Espoossa ja Lohjalla. Espoossa vaikutuksia aiheutuu Espoonjokilaakson maakunnallisesti arvokkaalle kulttuuriympäristölle ja pieneltä osin valtakunnallisesti merkittävän Suuren Rantatien linjaukseen. On tärkeää, että Espoonjokilaakso Kaukalahden ja Espoon keskuksen välillä jää mahdollisimman koskemattomaksi, etenkin koska jo nyt alueen vaihtumiskykyä hyödyntäville kohdentuu maankäyttöpaineita.

Niiltäkin osin kuin Uudellamaalla ratalinjaukseen ei suoraan kohdistu *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue* -merkintää, näkyvät kulttuurimaisemat avoimessa maisematilassa etäälle. Ratahankkeen maisemavaikutukset ovat merkittäviä ja haitallisia avoimilla vesistö- ja peltoalueilla, joissa rata näkyy kauas. Uudenmaan liitto näkee kannatettavana yleissuunnitelman esittämänä sitä, että osa vesistöjen ja laaksojen yli rakennettavista radan silloista ovat erittäin korkeita, jolloin siltojen lähellä ja alla voidaan säilyttää pellot viljelykäytössä ja vaalia avoimen maisematilan pitkiä näkymiä. Huolellisen ympäristösuunnittelun ja korkealaatuisen toteutuksen merkitys on suuri. Radan heikentävä vaikutus maisemaan on silti merkittävä. Suunnittelussa onkin tärkeää huomioida maiseman ohella myös viheryhteyksien tarpeet ja näiden teemojen yhteensovittaminen. Uudenmaan liitto toistaa edelleen YVA-selostuksesta lausumansa huomion meluntorjunnasta, joka voi aiheuttaa paikoin kielteisiä estevaikutuksia maiseman kokemisessa ennestään avoimella alueella kuten vesistöjen yhteydessä ja peltoaukeilla. Tämänkin osalta **jatkosuunnittelussa huolellinen ja yhteensovittava ympäristösuunnittelu on avainasemassa.**

Ekologiset yhteydet

Yleissuunnitelman toteuttamisella ehdotetulla tavalla on merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Uudenmaan maakunnalliseen ekologiseen verkostoon. Uudenmaan liitto on YVA-selostuksesta antamassaan lausunnossaan todennut, että Nuuskion ja sen eteläpuolisten alueiden muodostaman ylikunnallisen ekologisen verkoston kokonaisuuden välisten yhteyksien heikkeneminen entisestään on riski lajistolle laajalla alueella, etenkin ilmaston muuttuessa. Lisäksi virkistyskäytön kysyntä ja sen kulutuspaine luonnonympäristöissä on Uudenmaan alueella edelleen kasvussa.

Maakuntakaavan viheryhteystarvemerkinällä on osoitettu paitsi olemassa olevia ja hyvin toimivia yhteyksiä, myös uusia tarpeellisia tai kehitettäviä yhteyksiä, joissa yhteys on nykytilassa heikko. **Radan aiheuttamaa merkittävää heikentymistä tai katkeamista tulee ensisijaisesti välttää ja toissijaisesti korvata uusilla tai vahvistettavilla olemassa olevilla yhteyksillä, jotka vastaavat maakuntakaavassa osoitettua ratkaisua ja suunnittelumääräystä.**

Maakuntakaavan toteutumisen kannalta on olennaista, että viheryhteyden toimivuus on turvattu sillä välillä, joka maakuntakaavassa viheryhteystarpeena on osoitettu. Veikkolan itäpuolelle (KM 33-35) osoitetun maakunnallisen viheryhteyden toimivuus on arvioitu jo nykyisellään heikoksi. **Yleissuunnitelmassa esitettyjä taustatietoja viheryhteyksistä tulee täydentää kuvauksilla siitä, miten yhteys pitää toteuttaa ja mitkä olisivat nyt esteenä olevien rakenteiden muuttamisen mahdollisuudet, jotta maakunnallinen ekologinen yhteys**

toimii riittävän vahvana ja turvallisena. **Vaikutusten arvioinnissa ja toimenpiteissä tulee kiinnittää huomiota yhteyden parantamisen edellytyksiin koko sillä alueella, jossa ekologisen yhteyden toimivuus on vaarassa heikentyä tai katketa kokonaan.**

Yhteyksien toimivuuden kannalta oleellista ovat riittävän suojaiset, käytännössä puustoiset alueet. Näin ollen esimerkiksi Espoon keskuspuiston yhteyden (KM 21-22) säilyttämiseksi annettu suositus kehittää yhteyttä Kaukalahden ja Espoon keskuksen välisten Espoonjoen laakson peltöjen kautta ei korvaa menetettävää puustoista yhteyttä, joka on maakuntakaavassa osoitettu viheryhteystarpeena. **Lisäksi vaikutukset kulttuuriympäristöön tulee selvittää.**

Radan toteuttamisesta aiheutuisi merkittävä ja pysyvä estevaikutus maakunnalliselle ekologiselle yhteydelle Meikon luonnonsuojelualueen ja Nuuksion välillä (KM 38-39). **Yleissuunnitelmassa esitettyjä taustatietoja tulee tämän yhteyden toimivuuden varmistamiseksi täydentää kuvauksilla riittävästä ja toteuttamiskelpoisista ratkaisusta, jotka tarkentuvat radan jatkosuunnittelussa.** Uudenmaan liitto huomauttaa, että vihersilltojen ja vastaavien rakenteiden toteuttamisen kustannukset ovat koko hankkeen kustannuksiin nähden marginaaliset, mutta oikein sijoitettuna niillä voidaan saada korvaamaton hyöty niin eläinten kuin ihmisten liikkumisen kannalta.

Yleissuunnitelmassa tuodaan esille, että tulevaisuudessa rataa liittyvällä maankäytöllä on paikoin rataa suuremmat vaikutukset ekologiin yhteyksiin. **Ratayhteyden vaikutusten arvioinnissa ja vaikutusten lieventämisessä tulee huomioida riittävästi myös ratakäytävän ympäristön maankäytön todennäköiset muutokset,** väestönmäärän kasvu sekä näiden vaikutukset ekologiin ja virkistyksellisiin tarpeisiin. **Suunnitelmassa esitettyjen lieventämistoimien tai muutosta kompensoivien ratkaisujen (esim. vihersillat) toteuttamisedellytykset tulee varmistaa jatkosuunnittelussa.**

E18-moottoritien ylittävät ekologiset yhteydet on huomioitu radan suunnittelussa siten, että ratakäytävällä on näissä kohdissa toiminnallisuudeltaan vastaava ekologinen yhteys. Radan estevaikutus on todettu moottoritietä vähäisemmäksi, mutta toisaalta rata vahvistaa tien aiheuttamaa estevaikutusta. Yhteyksien toimivuuden kannalta on hyvä, että suunnitelmassa on tunnistettu myös sellaisia kohtia, joissa ekologista yhteyden jatkuvuutta tulee parantaa paitsi radan, myös moottoritien kohdalta.

Uudenmaan liitto huomauttaa lisäksi, että Kartta-atlaksen karttasarjassa 4 ei ole esitetty maakuntakaavan viheryhteystarpeita, vaikka ne on mainittu kartan legendassa.

Ympäristövaikutukset

Yleissuunnitelman vaikutusten arvioinnit on laadittu asianmukaisesti. ESA-radan merkittävimmiksi haitallisiksi vaikutuksiksi on tunnistettu vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen (melu, värinä ja pöly), maisemaan, luonnonarvoihin ja ekologiin yhteyksiin sekä pinta- ja pohjavesiin. Lisäksi pilaantuneiden ja happamien sulfaattimaiden kaivamisen on arvioitu aiheuttavan haitallisia ympäristövaikutuksia. Osa merkittävistä vaikutuksista on rakentamisen aikaisia, mutta osa vaikutuksista on pysyviä tai pitkäkestoisia. Vaikutusten arvioinnissa on esitetty keinoja tunnistettujen haitallisten vaikutusten lieventämiseksi. **Uudenmaan liitto toteaa, että haitallisia vaikutuksia lieventävät toimenpiteet on otettava**

jatkosuunnittelussa asianmukaisesti ja riittävällä tavalla huomioon siten, että merkittävät kielteiset vaikutukset jäisivät mahdollisimman pieniksi.

Ilmastovaikutukset

Yleissuunnitelmassa todetaan, että radan aiheuttamia keskeisiä vaikutuksia ovat elinympäristöjen pirstoutuminen, elinolosuhteiden muuttuminen ja kulkuyhteyksien katkeaminen. Ratalinja ja sen suoja-alue myös pienentävät hiilivarastoja. Uudenmaan liitto on lausunnossaan ”Helsinki-Turku nopeaa junayhteyttä koskevasta täydennetystä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta” todennut ilmastovaikutusten osalta, että laajempia hiilinieluihin ja -varastoihin kohdistuvia vaikutuksia ei ole otettu riittävällä tasolla huomioon. Suuruusluokan ja vaikuttavuuden havainnollistamiseksi hankkeen hiilinielujen poistumaa vaikutusten arvioinnissa tulee verrata esimerkiksi vuosittaiseen hiilinielujen poistumaan tai kansallisiin metsien hiilinielutason tavoitteisiin, jotta hankkeen merkittävyys saataisiin suhteutettua laajempaan kontekstiin.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaisesti.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntija Pasi Kouhia

Täytäntöönpano:

Päätösote: Väylävirasto

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 27
403/06.02.00/2022

Tiivistelmä

Väylävirasto on pyytänyt Uudenmaan liitolta lausuntoa Espoo–Salooikoradan (myöhemmin ”ESA-rata”) aiemman nähtävillä olon aikana saatujen lausuntojen takia päivitetystä yleissuunnitelmasta.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää toistaa vuosi sitten antamansa lausunnon (27.2.2023 § 18), koska Uudenmaan liiton aiempaa lausuntoa ei ole otettu kokonaisuudessaan huomioon. Em. lausuntoon tehdään alla selostusosassa olevat lisäykset.

Selostus

Yleissuunnitelman toteuttamisella ehdotetulla tavalla on edelleen merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Uudenmaan maakunnalliseen ekologiseen verkostoon. Uudenmaan liitto edellytti aikaisemmassa lausunnossaan viheryhteystarpeiden toteuttamis- ja parantamisedellytysten kuvaamista, jotta ekologisten yhteyksien toimivuus jatkosuunnittelussa voidaan varmistaa.

Vaikutusten arviointi ja sen johtopäätökset antavat pääosin riittävän kuvan ekologisiin yhteyksiin kohdistuvista merkittävistä vaikutuksista.

Ratakäytävään kohdistuvia muutoksia (esim. uusia rakentamisalueita) ei kuitenkaan esitetä suunnitelmakartoilla eikä maankäytön muutoksista aiheutuvia vaikutuksia ekologisen ja virkistysellisen verkoston toimivuuteen ole arvioitu kokonaisuutena maakuntakaavan edellyttämällä tavalla. Lieventämistoimista ja kompensaatioratkaisuihin on annettu suosituksia, mutta niiden toteuttamisedellytyksiä ei ole kuvattu tai arvioitu.

Jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa tulee kiinnittää huomiota Uudenmaan hiilineutraaliustiekartan mukaisiin tavoitteisiin ja toimiin.

Yleissuunnitelman aineistoista ei riittävästi ilmene, millä keinoin maakunnalliset viheryhteydet turvataan suunnittelualueella. Lisäksi liitto huomauttaa, että kartta-aineistosta puuttuvat edelleen maakuntakaavan viheryhteystarpeita vastaavat merkinnät, vaikka ne on mainittu kartan legendassa.

Uudenmaan liitto toteaa, että Espoo–Salooikoradan yleissuunnitelma on ratalinjauksen osalta maakuntakaavan mukainen, mutta painottaa edelleen yhteensovittamisen ja erityisesti maakunnallisesti merkittävän ekologisen verkoston toimivuuden vaatimuksia, jotta maakuntakaava voi toteutua mahdollisimman hyvin myös viheryhteystarpeiden osalta. Tästä syystä Uudenmaan liitto toistaa aikaisemman 27.2.2023 antamansa lausunnon, jossa tuotiin esille yleissuunnitelman ja maakuntakaavan viheryhteystarpeiden välisiä ristiriitoja.

Ratasuunnitelman alueella vahvistetut tai hyväksytyt oikeusvaikutteiset maakuntakaavat

Maakuntakaavatilanne on muuttunut edellisen lausunnon antamisen jälkeen seuraavasti:

Ratahankkeen yleissuunnitelman alueella ovat voimassa Helsingin seudun vaihemaakuntakaava ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, jotka ovat saaneet lainvoiman 13.3.2023 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä. Lisäksi alueella on voimassa 4. vaihemaakuntakaavan paikallista tuulivoimaa koskeva suunnittelusuositus.

Asian tausta

Väylävirasto on pyytänyt Uudenmaan liitolta lausuntoa Ratalain 22 a §:n mukaisesti Espoo–Salooikoradan (myöhemmin "ESA-rata") yleissuunnitelmasta. Lausuntopyynnössä Väylävirasto pyytää maakunnan liittoa toteamaan lausunnossaan maakuntakaavan mukaisuuden ja listaamaan ratasuunnitelman alueella vahvistetut tai hyväksytyt oikeusvaikutteiset maakuntakaavat.

Suunnitelma on ollut aiemmin lausunnoilla vuosien 2022 ja 2023 vaihteessa. Suunnitelmaa on muokattu lausuntojen pohjalta ja asetettu nyt uudelleen lausunnoille. Lausuntopyyntö on saapunut 10.1.2024 ja lausuntoa on pyydetty 26.2.2024 mennessä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää uudistaa lausuntonsa 27.2.2023 § 18 Espoo-Salooikoradan yleissuunnitelmasta ja lisätä siihen yllä selostusosassa olevan tekstin.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntija Pasi Kouhia

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Liitteet

Liite 2 Espoo Salo oikorata, voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmä 2021, lausunnon liite

Maakuntahallitus

§ 28

26.02.2024

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistus projektin perustaminen

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 28
55/00.01.03.00/2024

Tiivistelmä

Maakuntahallitukselle esitetään, että se perustaa Valtion palvelu- ja toimitilaverkko uudistuksen toimeenpanoa varten alueellisen projektin Uudenmaan liittoon.

Valtiovarainministeriö on 9.2.2023 asettanut valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen alueellista suunnittelua ja toimeenpanoa varten Uudenmaan projektiryhmän, jossa valtiolla, kunnilla ja Uudenmaan liitolla on edustajansa. Uudistuksen suunnittelun ja toimeenpanon käytännön työtä ja ministeriön nimeämän projektiryhmän työn tukemista varten Uudenmaa toimii valmistelevana organisaationa ja siksi sitä varten on tarpeen perustaa projekti. Uudenmaan liiton projekti kestää 30.6.2025 saakka ja sitä varten Uudenmaan liiton on mahdollista hakea valtiovarainministeriöltä valtionavustusta.

Valtion hankkeella on merkittävä yhdyspinta Uudenmaan kuntiin ja kuntalaisten asemaan sillä sen tavoitteena on vastata nopeasti muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin kokoamalla käyntiasiointi julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja vähentämällä valtionhallinnon toimistotilaa yhteistyössä Kelan, kuntien ja soveltuvin osin hyvinvointialueiden kanssa.

Selostus

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistus ja Uudenmaan alueellinen projektiryhmä

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistushanketta on toteutettu maakunnittain ja vuoden 2024 alusta on Uudenmaan vuoro. Valtio on ehdottanut kullekin maakunnan liitolle alueellisen projektiryhmän puheenjohtajan ja sihteerin sekä valmistelevan organisaation tehtävää. Maakuntajohtajan johdolla käytyjen neuvotteluiden perusteella valtiovarainministeriö on 9.2.2024 asettanut uudistuksen alueellista suunnittelua ja toimeenpanoa varten Uudenmaan projektiryhmän, joka koostuu valtion organisaatioiden, kuntien ja Uudenmaan liiton edustajista.

Alueellisen projektiryhmän, ja perustettavan projektin, tavoitteena on valtion palvelu- ja toimitilaverkkohankkeen valtakunnallisten linjausten ja valtion toimitilastrategian pohjalta suunnitella ja käynnistää asiakaspalvelu- ja toimitilaverkkouudistusta Uudenmaan alueella. Sen tehtävänä on

1. valmistella Uudenmaan alueellinen suunnitelma valtakunnallisen rakenteen mukaisesti 23.5.2025 mennessä.
2. käynnistää alueellisen suunnitelman toimeenpano.
3. tukea hankkeen viestintäverkostoa alueellisten ja paikallisten viestinnän kohderyhmien tavoittamisessa.

4. osallistaa alueen julkisen hallinnon henkilöstöä ja asiakkaita alueelliseen suunnitteluun.

Projektiryhmän kuntaedustajat ministeriö on nimennyt Uudenmaan liiton kunnilta keräämien esitysten mukaisesti. Projektiryhmän puheenjohtajaksi ministeriö on nimennyt maakuntajohtajan ja jäseneksi lakimiehen sekä sihteeriksi tutkimuspäällikön.

Työn tavoitteena on, että viimeistään vuonna 2030 valtion viranomaisten käyntiasiointi on Uudenmaan alueella koottu yhteisiin palvelupisteisiin yhteistyössä Kelan, kuntien ja soveltuvin osin hyvinvointialueiden kanssa.

Valtion hankkeella on merkittävä yhdyspinta Uudenmaan kuntiin ja kuntalaisten asemaan ja siten Uudenmaan liiton osallistuminen on perusteltua. Valtion osalta Uudenmaan projektiryhmä raportoi työstään valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen valtakunnallisille valmistelu- ja ohjausryhmille.

Uudenmaan liittoon perustettavaksi esitettävä projekti

Uudenmaan alueellisen uudistuksen suunnittelun ja toimeenpanon käytännön työtä ja ministeriön asettaman projektiryhmän työn tukemista sekä valmistelevana organisaationa toimista varten Uudenmaan liiton on tarpeen perustaa sitä koskeva projekti. Projektiryhmän sihteeriksi nimetty tutkimuspäällikkö toimii samalla projektipäällikkönä. Lisäksi työn toteuttamisessa tarvitaan liiton muuta omaa asiantuntijatyötä erityisesti aluesuunnittelun vastuualueelta.

Valtionvarainministeriön kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella Uudenmaan liiton kustannukset projektin toteuttamisesta voivat olla enintään 50 000 euroa koostuen lähinnä henkilöstö- ja yleiskuluista. Valtionvarainministeriö korvaa syntyneet hyväksyttävät kustannukset erityisvaltionavustushakemuksen perusteella. Liiton omarahoitusosuutta ei vaadita. Projektin kesto on 26.2.2024-30.6.2025.

Asian tausta

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistushanke asetettiin 24.2.2021. Hanke on edennyt alueellisesti niin, että Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan ja Päijät-Hämeen alueilla toimeenpano on jo käynnissä. Vuoden 2024 alusta hanke etenee seuraaviin kuuteen maakuntaan: Etelä-Savo, Keski-Suomi, Lappi, Pirkanmaa, Satakunta ja Uusimaa. Jokaisessa maakunnassa toimii alueellinen projektiryhmä, joka vastaa hankkeen alueellisesta suunnittelusta ja toimeenpanosta. Alueellisessa suunnittelussa tulee ottaa tarpeen mukaan huomioon myös naapurimaakunnat. Alueellinen suunnitelma ei koske ns. käyttösidonnaisia tiloja (esim. museot, vankilat, tuomioistuimet). Valtion organisaatiot kuten tilastokeskus ja senaatti kiinteistöt toimittavat työssä tarvittavia taustatietoja.

Valtion hankkeen tavoitteena on vastata nopeasti muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin kokoamalla käyntiasiointi julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja vähentämällä valtionhallinnon toimistotilaa yhteistyössä Kelan, kuntien ja soveltuvin osin hyvinvointialueiden kanssa. Uudistuksen myötä mahdollistetaan nykyistä asiakaslähtöisempi, kustannustehokkaampi ja suunnitelmallisempi toiminta asiakkaan hyväksi. Palveluita annetaan kansalaisille edelleen monikanavaisesti siten, että ensisijaisena palvelukanavana on kattavat ja helppokäyttöiset sähköiset asiointipalvelut. Palvelu- ja toimitilaverkkohanke

tukee osaltaan kansalaisten sähköisten palvelujen käyttöä varmistamalla digituen antaminen yhteisissä palvelupisteissä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- perustaa valtion palvelu- ja toimitilaverkkon uudistamisen alueellisen projektin Uudenmaan liittoon,
- nimetä projektin vastuujohtajaksi maakuntajohtajan,
- velvoittaa Uudenmaan liiton toimiston hakemaan valtionavustusta projektin rahoittamiseksi,
- velvoittaa projektin noudattamaan Uudenmaan liiton voimassa olevaa projektiohjetta,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Tuija Telén
Asiantuntija Tero Suursalmi

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Liitteet

Liite 3 Asettaminen_Uusimaa_Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistus

Maakuntahallitus

§ 29

26.02.2024

Johtajien antamat lausunnot

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 29

Selostus

Edellisen kokouksen jälkeen on annettu Liitteet-kohdassa listatut lausunnot.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi johtajien antamat lausunnot.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Liitteet

Liite 4	Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista
Liite 5	Lausunto Anttila-Kilpilahti 2x400 kV voimajohtohankkeen ympäristöselvityksestä
Liite 6	Lausunto YVAn soveltamisesta yksittäistapauksessa, Forus Oy Röjsjön ja Brännankärretin aurinkovoimahanke, Loviisa
Liite 7	Lausunto Espoon yleiskaava 2060 ja maakuntakaavatyön yhteensovittamisesta
Liite 8	Lausunto Helsingin Vartiosaaren osayleiskaavan ehdotuksesta
Liite 9	Lausunto Inkoon Bollstantie-Laiduntie asemakaavan muutoksen ehdotuksesta
Liite 10	Lausunto Inkoon kaavasta Smeds II asemakaava, valmisteluvaihe
Liite 11	Vastine Hyvinkään ympäristölautakunnan päätöksestä 21.9.2023, § 63, Vantaanniemi, Arolammin kylä

Maakuntahallitus

§ 30

26.02.2024

Viranhaltijoiden päätökset

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 30

Selostus

Edellisen maakuntahallituksen esityslistan lähettämisen jälkeen on tehty seuraavat viranhaltijoiden päätökset:

Päätökset, joissa otto-oikeuden käyttöaika kulunut umpeen

Viranhaltija	Päätös	Päätöksen otsikko	Päätöstyyppi
vs. Aluesuunnittelun vastuualueen johtaja	§ 6/2024 30.1.2024	Uudenmaan liiton osallistuminen Uudenmaan vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman laadintaan	Osallistumispäätös

Yksikään maakuntahallituksen jäsen, eikä maakuntajohtaja ole määräjän kuluessa ilmoittanut halustaan tuoda yllä listattuja viranhaltijapäätöksiä maakuntahallituksen otto-oikeusharkintaan, joten päätökset voidaan merkitä tiedoksi.

Päätökset, joissa otto-oikeuden käyttöaika jäljellä

Viranhaltija	Päätös	Päätöksen otsikko	Päätöstyyppi	Otto-oikeuden käyttöaika umpeutuu
maakuntajohtaja	§ 3/2024 7.2.2024	Uudenmaan liiton osallistuminen Kuntamarkkinoille 2024	Hankintapäätös	28.2.2024
maakuntajohtaja	§ 4/2024 15.2.2024	Kannettavien tietokoneiden hankinta; Tarjouksen sulkeminen pois tarjouskilpailusta	Hankintapäätös	8.3.2024
maakuntajohtaja	§ 5/2024 16.2.2024	Kannettavien tietokoneiden hankinta	Hankintapäätös	8.3.2024

Viranhaltija	Päätös	Päätöksen otsikko	Päätöstyyppi	Otto-oikeuden käyttöaika umpeutuu
va. aluekehittämisen vastuualueen johtaja	§ 1/2024 7.2.2024	Muutospäätös, AKKE23043 Kestävä metsä- ja puutuotesektorin innovaatioekosysteemin rakentamisen esiselvitys, Forest&WoodHub	AKKE muutospäätös	28.2.2024
va. aluekehittämisen	§ 2/2024 19.2.2024	We make transition! -hankkeen Uudenmaan murrosareena-työpajoihin liittyvä konsultointi- ja fasilitointipalvelu;	Hankintapäätös	11.3.2024

vastuualueen johtaja		Tarjouksen sulkeminen pois tarjouskilpailusta		
va. aluekehittämisen vastuualueen johtaja	§ 3/2024 19.2.2024	Asiantuntijapalvelun hankinta; We make transition! -hankkeen Uudenmaan murrosareena-työpajoihin liittyvä konsultointi- ja fasilitointipalvelu	Hankintapäätös	11.3.2024

Viranhaltija	Päätös	Päätöksen otsikko	Päätöstyyppi	Otto-oikeuden käyttöaika umpeutuu
va. aluesuunnittelun vastuualueen johtaja	§ 10/2024 15.2.2024	Asiantuntijapalvelun hankinta; Länsi- ja Itä-Uudenmaan liikenne-ennusteverkkojen päivitys	Hankintapäätös	7.3.2024
va. aluesuunnittelun vastuualueen johtaja	§ 11/2024 20.2.2024	Uudenmaan liiton osallistuminen Uudenmaan luonnon monimuotoisuusselvityksen rahoittamiseen	Osallistumis-päätös	12.3.2024

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- merkitä alaistensa viranhaltijoiden päätökset tiedoksi ja
- ettei se käytä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan esityslistalla mainittuihin päätöksiin.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Maakuntahallitus

§ 31

26.02.2024

Valmistuneet julkaisut

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 31

Selostus

Uudenmaan EU-tasoisien TKI-toiminnan tiekartta; Uudenmaan liiton julkaisuja E 251–2024

Kaikki Uudenmaan liiton julkaisut:
<https://uudenmaanliitto.fi/julkaisut/>

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi valmistuneet julkaisut.

Päätös:**Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.**

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Maakuntahallitus

§ 32

26.02.2024

Kokousaikataulu

Maakuntahallitus 26.02.2024 § 32

Selostus

Seuraavat **maakuntahallituksen** kokoukset

- 25.3.2024 klo 8:30 (tilinpäätöksen käsittely, strateginen kokous)
- 15.4.2024 klo 8:30 (jalkautuminen KUUMA)
- 13.5.2024 klo 8:30
- 10.6.2024 klo 8:30

Seuraavat **maakuntahallituksen** iltakoulut

- 25.4.2024 klo 16:00

Seuraavat **maakuntavaltuuston** kokoukset

- 11.6.2024 klo 10:00
- 10.12.2024 klo 10:00

Seuraava **maakunnan yhteistyöryhmän** kokous

- 26.3.2024 klo 8:30

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- kokoontua yllä selostusosaan kirjattuina ajankohtina
- maaliskuun ylimääräisen kokouksensa ajankohdasta (ehdotus: 4.3. klo 8:30 tai 11.3. klo 8:30)
- muilta osin merkitä tiedoksi kokousaikataulun.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- kokoontua yllä selostusosaan kirjattuina ajankohtina
- todeta, että maaliskuun ylimääräisen kokouksen ajankohta on 4.3. klo 8
- muilta osin merkitä tiedoksi kokousaikataulun.

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 16, § 17, § 18, § 24, § 25, § 27, § 29, § 30, § 31, § 32

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Muutoksenhakuohje koskee pykälä: § 19, § 20, § 21, § 22, § 23, § 26, § 28**Muutoksenhakukielto**

Päätökseen, josta voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisuvaatimusohje

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite

Uudenmaan liitto
Maakuntahallitus
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki

sähköposti: toimisto@uudenmaanliitto.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on jätettävä toimiston aukioloaikana, viimeistään klo 15.45 oikaisuvaatimusajan päättymispäivänä.

Päätös voidaan antaa tiedoksi sähköisen asiointilain (laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa, 13/2003) 19 §:n mukaisesti, jos asianosainen on antanut suostumuksensa siihen, että päätös voidaan lähettää hänelle sähköisesti tiedoksi. Tällöin asianosaisen katsotaan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä sen lähettämisestä. Jos päätös annetaan asianosaiselle tiedoksi kirjeellä, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin.

Muun oikaisuvaatimukseen oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun päätös on asetettu nähtäville yleiseen tietoverkkoon (Kuntalaki 410/2015 140 §). Tarkastettu pöytäkirja asetetaan nähtäväksi kokousta seuraavan viikon torstaina osoitteessa www.uudenmaanliitto.fi > päätöksenteko

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisena. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- päätös, johon oikaisuvaatimus kohdistuu
- miten ja millä perusteella päätöstä halutaan oikaistavaksi

- millä perusteella oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeutettu tekemään vaatimuksen
- oikaisuvaatimuksen tekijän yhteystiedot